

1914

SLOVENSKI UČITELJ

1914

VERI

OMIKI

UZGOJI

GLASILO SLOVENSKIH KRŠČANSKIH
UČITELJSKIH
IN KATEHETSkih DRUŠTEV

ŠTEV. 2. in 3. LETNIK XV.

TISKARNA KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

Vsebina:

	Stran
Drugi kongres za katehetiko. (—ž)	17
O sodelovanju šole in doma. (Fort. Lužar)	18
Temelj čednostnega življenja. (A. Čadež)	20
Pedagoške smeri. (F. Fabinc)	24
Stoletje otroka. (—ž)	27
Učitelstvu novomeškega in črnomaljskega okraja. (Iv. Štrukelj)	29
Delo in demagogija. (Fr. Jaklič)	30
Katehetski vestnik: Katehetsko gibanje	33
Katehetske beležke	35
Zgledi, uporabni pri katezezi	37
Učiteljski vestnik: Učiteljske vesti	38
Naša zborovanja	41
Vzgoja	43
Raznoterosti	45
Slovstvo	48
Razno. (Na ovitku.)	

»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 krone. (Naročnina in članarina za »Slovensko zvezo« 5 kron; naročniki-člani »Društva slovenskih katehetov« plačajo tudi 5 kron; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 6 kron.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema: Uredništvo »Slovenskega Učitelja« v Ljubljani.

Urednika: A. Čadež, katehet v Ljubljani; Fr. Jaklič, nadučitelj, drž. in dež. poslanec.
Natisnila Katoliška tiskarna, — Oblastem odgovoren Ivan Rakovec.

SLOVENSKI UČITELJ

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
===== in katehetskih društev. =====

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slov. katehetov“.

Letnik XV.

V Ljubljani, 10. marca 1914.

Štev. 2. in 3.

—ž:

Drugi kongres za katehetiko.

Ob zadnjem kongresu na Dunaju je bilo dogovorjeno, da naj se vrši drugi kongres v južni Nemčiji. V akcijski odbor so se določili trije strokovnjaki iz Avstrije, oziroma z Dunaja, trije iz južne in trije iz severne Nemčije; pripravljalna dela pa naj bi prevzelo monakovsko katehetsko društvo. Odsek tega društva je naprosil monakovskega nadškofa, da je prevzel pokroviteljstvo, zraven pa je imel pismene in ustmene posvete z akcijskim komitejem glede sporeda za prihodnji kongres. (Akcijski odbor je tako-le sestavljen: Vseučiliški profesor dr. Henrik Swoboda, gimn. profesor msgr. dr. Krauss in katehet Viljem Pichler. Monakovsko društvo je določilo sledeče člane: Vseučiliški profesor dr. J. Göttler, gimnaz. prof. M. Siebengartner in stolni pridigar H. Stieglitz. Iz severne Nemčije: vseučiliški prof. dr. Avg. Brandt, sem. ravnatelj Fr. W. Bürgel in gimn. prof. dr. pl. Kleist.)

V spored prihodnjega kongresa so sprejeli sledeče stvari:

a) Predvsem pride na vrsto poročilo o izvršitvi sklepov prvega kongresa na Dunaju, ki se tičejo literarnih načrtov. (»Bibliografski letnik katehetskega slovstva«, »Voditelj v katehetski literaturi«, »Enciklopedija katehetike«, »Metodika verstvenega pouka na višjih šolah«.)

b) Druga skupina referatov naj bi se pečala z vprašanji o uporabi podob in slik pri verstvenem pouku: »Podoba v službi verstvenega pouka«. Tu pa odbor nima v mislih samo podob in slik v ožjem pomenu besede (stenske slike), ampak tudi ilustracije v katekizmu, v zgodbah, v molitvenikih, spominske podobice, spomin prve spovedi in prvega sv. obhajila, spomin sv. birme ter sploh verstvene podobe, ki naj služijo za okrasek stanovanj, ali ki imajo vzgojni namen in pomen.

Temeljno vprašanje pri tej stvari je psihološko: Kako vpliva slika na dušo, na razum mladostnega človeka? V tesni zvezi s tem je pedagoško-didaktično vprašanje: Kakšni so pogoji in kaj se zahteva od podob, da bodo pravilno in vzgojno učinkovale? V kakšnem razmerju morajo biti z besedilom učne snovi? Predpogoj za vsako podobo: Ustrezati mora v verstvenem in umetniškem oziru... Potrebni bi bili torej taki-le referati:

a) Podoba naj služi verstveni vzgoji malih. b) Podoba pri krščanskem nauku v višjih razredih ljudskih šol. c) Kako naj pomaga podoba pri verstvenem pouku višjih šol. — Veliko nalogo bo imel kongres, če bo hotel zbrati, oziroma predelati že itak znane sodbe o vplivu in učinku številnih zbirk v raznih kategorijah šol in starosti.

Dunajski kongres je vprašanju o šolskih knjigah za razne kategorije pustil precej svobode, izvzet je bil samo k a t e k i z e m, ki naj bi zagledal leto prenovljenja ob novem kongresu. Dvomi se pa, če bo drugi kongres, ki se bo vršil na Bavarskem, mogel uspešno poseči v to zadevo, kajti na Bavarskem se kaže, da je katekizmov vprašanje zaenkrat rešeno na ta način, da so vpeljali Lindenov, po Deharbu predelani katekizem; do kongresa se bo najbrž pridružila tudi friburška, kakor tudi rottenburška škofija. Želeti pa je, da se čimpreje posreči in uresniči ideja e n o t n e g a k a t e k i z m a. Kot priprava za uresničenje te zaželjene učne knjige naj bi služila diskusija o vprašanju: Kakšno nalogo izvršuje katekizem v versko-nravnem poučevanju mladine in kaj se vsled tega zahteva od njega z ozirom na vsebino, razporedbo in jezik. To vprašanje bo obdelalo več referentov.

Enako se bo razpravljalo tudi še o zgodbah, kot o učni knjigi za ljudske šole.

Tudi uspehe takozvane eksperimentalne pedagogike hočejo presaditi na verstveno-nravno poučevanje. Katehetsko zborovanje ima dolžnost, da se orientira tudi na tem polju.

Pod naslovom »Sredstva za povzdigo verstvenega pouka« se nudi drugemu kongresu obsežna skupina referatov: Katehetska društva, katehetske slovstvene zveze, mednarodne zveze katehetskih društev, katehetske knjižnice in muzeji, katehetske konference, hospitacije, praktični poizkusi; katehetska vzgoja po semeniščih, uradni škofijski odbori za katehetske zadeve, nadzorstvo verstvenega pouka itd.

Kraj zborovanja še ni definitivno določen, vendar pa je pričakovati, da se snidemo v Würzburgu.

Fort. Lužar:

O sodelovanju šole in doma.¹

Družina in šola sestrici sta dve, nobena brez druge hoditi ne sme. Slomšek.

Šola doseže svoj namen, ako sodeluje skupno z domačo hišo, ako i učitelj i starši ali varuhi vsak zase store svojo dolžnost, ki jo imajo do otrok.

Temelj telesne in duševne vzgoje polaga domača hiša, zato naj starši vpoštevajo nauke dobrih ljudi, oziroma dobrih vzgojnih spisov, ter čimpreje vcepijo toliko potrebni čut dolžnosti do Boga in bližnjega. Vsi

¹ Predavanje pri litijski podružnici »Slomškove zveze«.

razumni vzgojitelji soglašajo v tem, da se s primerno vzgojo ne sme odlašati in še pogan Seneka je trdil: »Velikega pomena je za vse življenje, da se otrok takoj vzgojuje. Lahko je še nežna čutila oblikovati, a težko je pozneje iztrebiti huda nagnjenja, ki že z nami rastejo.« V družini pa je pri zgodnji vzgoji najbolj odločilna mati; ona je prva otroška vzgojiteljica in učiteljica in njenih besed in navad se otroci najpoprej in najbolj opri- mejo. Zato pristavlja Slomšek: »Materin nauk je mladeniču jutranja zarja, njen bogoljubni zgled mu je svetla luč vse žive dni.«

Z žalostjo pa moramo mnogokrat opazovati osobito učitelji, da vlada med našimi ljudmi premlačno zanimanje za vzgojo in vsled tega tudi šola od zunaj nima pričakovati podpore v tem oziru. Nič se ponekod ne zave- dajo, da je (po besedah Slomška) »kriva vzgoja otrok, mati slabih časov«. Ljudje so popustljivi, se ne zmenijo za vzgojo, otroke omehkužijo ali pa ravna- jo ž njimi brez ljubezni, ker ne razumejo (besed istega Slomška) »da potrpežljivost rožice sadi, jeza pa trnje«.

Dobro znamenje pa je, da se dandanes občinstvo vsaj vedno bolj zanaša na šolo; zato je tembolj važno, da zna učitelj prav ravnati z otroki v njih domačem krogu, zlasti pa v šoli. Odločilen je navadno ugled učiteljev. Pri materah ali starših pridobimo dobro mnenje že s tem, ako tuintam v občevanju kakega nekaj let starega otroka ljubeznivo nago- vorimo; starši opazijo, da otroke že v predšolski dobi ljubimo in da učitelj ali šola ni le neko strašilo za majhne otroke.

Resneje morajo jeti sodelovati učitelji pri vzgoji takrat, ko vstopi otrok v šolsko dobo. Takoj pa omenjam, da ni popolnoma primerno — kakor tolikrat čitamo v raznih pedagoških poročilih — ako prvi šolski dan in druge začetne dneve prav nežno ravnamo z otroki. S prevelikim mehkočutjem z razvajenimi otroki zatresemo le slabo disciplino med nje. Zato sem že l. 1906. pri nekem konferenčnem poročilu o šolskem redu spravil v javnost vodilno misel, da naj se otrokom takoj vpostavi določen red, ki naj dobi stanovitno navado. Otrok mora takoj vedeti, da je šola resna zadeva; vendar naj se pri tem previdno pazi na individualnost otrok.

Glede složnega delovanja šole in staršev ima primerne določbe do- končni šolski in učni red (iz l. 1905., § 120. in §§ 71—86). § 81. pravi: Uči- telji si morajo predvsem prizadevati, da si pridobé zaupanje otrok z resnim, pa ljubeznivim in pravičnim ravnanjem. § 120. ukazuje, kako naj se učitelji trudijo, da si pridobijo zaupanje prebivalstva in obratno, kako naj roditelji dejansko podpirajo šolo v njeni nalogi, kako naj izvršujejo zadevne pred- pise in naročila šolskih oblastev itd.

Starši imajo torej mnogo določb in navodil, kako doseči lepe vzgojne uspehe, a žal, da so dostikrat za vse to nedovzetni. Takim je treba pouka. V ta namen smo poizkušali v zadnjih letih s sestanki učiteljstva in staršev. Ker je pa to v nekaterih krajih v današnjih izrahljanih časih težko izved- ljivo, zato je treba uporabljati druge prilike. Iz lastne prakse sem spoznal, da se za tak pouk najlažje uporabi dan skupnega vpisovanja šolagodnih otrok, ker pridejo takrat z otroki tudi starši v šolo. Tu jim šolski voditelj

izpregovori o pomenu domače vzgoje in o važnosti sodelovanja s šolo. Poudarja naj, kako naj starši navajajo deco na red, snažnost, vljudnost in sploh lepo vedenje doma, v šoli in zunaj šole. Starši vidijo, kako se oblasti očetovsko zanimajo za dobrobit mladine, kako je ves šolski red naslonjen na sodelovanje z domom, kako se trudimo za koristno znanje.

Nekaterim ali če mogoče vsem navzočim staršem podarimo kratek navod »Staršem šolske mladine«, ki ga je založila »Slovenska šolska Matica« ali pa Iv. Štrukljevo brošurico »Šola in dom«. Lepe stavke za take kratke nagovore najdemo v raznih vzgojnih knjigah. Naš blagi Slomšek je tudi vedno rad pripomogel k vzgoji s kakim lepim stavkom, zato je v svojih spisih o tem nasul veliko lepih zrníc. Mnogo najdemo v knjigi J. Dimnika »Domača vzgoja«, v Gregorčič-Jemeršičevem »Materinem delu za Boga in domovino« in v klasični Komenskega »Didaktiki«. Velikega pomena bi bilo, ko bi našli v našem poljudnem slovstvu večkrat kako dobro razpravo o domači vzgoji in o vzgoji v šoli.

Stvar učitelja pa je nadalje, da v šoli otrokove zmožnosti zvesto izboljšuje, oziroma otrokove slabosti odstranjuje ter skrbi z učno stvarino v stvarnem in formalnem oziru za dobro vez med domom in šolo. S praktičnim pukom, z zakonitim redom, z zgledom, s prijaznim obiskom kakega bolnega učenca (ako bolezen ni nalezljiva), s priporočilom zadevnih član-
kov v listih, z mladinskimi spisi, s slučajnim stikom z domačo hišo v predšolski, šolski, pa tudi po končani šolski dobi in z morebitnim socialnim delovanjem itd. bomo združevali šolsko delovanje z domačo skrbjo za vzgojo mladine.

Naj bo setev obilna in naj je ne preraste plevel ne doma ne v šoli.

A. Čadež:

Temelj čednostnega življenja.

Na lanskih dekanijskih konferencah se je razpravljalo tudi o vprašanju, kako doseči, da bo mladina z veseljem in pogostokrat prejemale sv. zakramente. Ne nameravam tega vprašanja reševati vsestransko, ne mislim naštevati vseh pripomočkov, ki bi jih bilo treba tu vpoštevati, opozoriti hočem le na eno stvar, ki je gotovo zelo izdatna in privlačna sila ter dostikrat najbolj merodajen faktor za pogostno prejetje sv. zakramentov, — t. j. primeren nauk, oziroma primeren nagovor pri sveti spovedi.

Nikdo ni tako dovzeten za dobro, za lepo očetovsko svarilo, za primeren pouk — kot so otroci. Koga lažje navdušiš za kaj dobrega, nego nežnega otroka, ki te ljubi in spoštuje?! Ako se pa otrok pokvari, ako zabrede na kriva pota in se pogrezne v mlakužo, potem tudi naslednje življenje ne bo boljše, ampak navadno še slabše. Kako nujno je torej, da se krepko zavzemamo za mladino in da uporabimo vse, zlasti pa nadnaravne pripomočke, ki bomo z njimi uspešno reševali mladi naraščaj kato-

liške Cerkve. Med najuspešnejše pripomočke štejemo brezdvomno preje-manje sv. zakramentov. Sv. spoved in sv. obhajilo je edina sigurna, trdna in zanesljiva podlaga, na kateri se bo ohranil mladi rod nepokvarjen, ne-omadeževan, čvrst in stanoviten v dobrem. Žal, da je le preveč takih sil, ki mladino odvrčajo od sv. spovedi, žal, da so le preveč mikavne satanove vabe, ki z njimi tako hitro zastudi mladini zveličavno ustanovo sv. spovedi. Zato pa bi bila sveta dolžnost, da spovednik vse stori, kar le more olajšati grešniku spovedno obtožbo, da izvršuje to sveto opravilo res kot pravi božji namestnik. Predvsem pa poudarjam v pričujoči razpravi važnost spovednikovega pouka. S tem ne mislim, da priporočam kaj novega, ali, kar se ne podčrtava in ne ponavlja, se rado bolj ali manj zane-marja zlasti dandanes, ko se tako množi število otroških spovedi. Lahko se tudi zgodi, da se spovednik ob obilnem številu malih spovedancev zado-volji s kratkim šablonskim stavkom, ki ga ponavlja pri vsaki spovedi, meneč, da je za otroka vse dobro. Vendar je pa za dušo in za zveličanje otrokovo uprav nauk spovednikov neizmerne važnosti in koristi. Pomi-slimo le sami na svoje lastne spovedi. Kdaj si bil najbolj ganjen pri spovedi, kdaj si jo najbolje opravil, kdaj si bil najbolj zadovoljen po sv. spovedi? Ali ne takrat, ko ti je spovednik lepo očetovsko in ljubeznivo prigovarjal, ko te je z iskreno in presrčno besedo poučil? Gotovo je torej vredno, če se o tej stvari malo temeljiteje pomenimo.

a) Po vsem tem, kar smo že zgoraj povedali, je obenem že rešeno splošno vprašanje, ali naj spovednik tudi ob otroških spo-vedih uči, opominja, bodri, svari. Ako odrasli pričakujejo, žele in včasih celo prosijo zveličavnega pouka, ako je pouk potreben duhovniku, je jasno, da je kratko bodrilno poučenje potrebno tembolj še neveščemu, nesamostojnemu, omahljivemu in živahnemu otroku; saj je otrokovo živ-ljenje takorekoč navezано na nauke svojih prednikov, učiteljev in osobito še duhovnikov, saj je vse delovanje njegovo le kopija tega, kar vidi pri drugih, kar sliši od drugih. In resna, očetovska beseda spovednikova! Ali ni, kakor bi prihajale te besede od višjega bitja? Ali ni, kakor bi Gospod sam z nami govoril? . . . Sicer pa zahteva, da redoma nauk nití ob otro-ških spovedih ne sme izostati, temelji že v katekizmovem pouku o zakra-mentu sv. pokore. Vprašanje »Kaj sklene, kdor obuja trdni sklep?« navaja v drugi točki, da sklene, »stanovitno se ustavljati hudemu nagnjenju in r abiti potrebne pripomočke, da si ohrani milost«. Potrebne pomočke mora pa nasvetovati in priporočati spovednik, ki ni le učenik, ampak tudi dušni zdravnik in kot tak ima dolžnost, da predpiše in določi učinkujoče zdravilo.

b) Kakšen bodi nauk, kakšno zdravilo, ki bo za otroke naj-primernejše? Lažje je seveda povedati, kakšen naj ne bo. Ako čujemo, da smatra kdo za posebno »odliko«, če se more ponašati z izredno hitrostjo, ko spoveduje otroke, je s tem podan primer, kakšne naj ne bodo otroške spovedi, oziroma kakšen naj ne bo pouk pri spovedi, ker v takem slučaju pouka sploh ne more biti ne. — Kakšen bodi torej ta pouk?

1. **K r a t e k.** S tem pa ni misliti, da zagovarjamo brzo metodo spovedovanja, ampak hočemo reči, da naj se spovednik izrazi kratko, jedrnato in krepko, ne pa da bi šele iskal primernih besedi, ali pa da bi se zadovoljil z vedno enako, stereotipno frazo. Da bo nauk res krepak in izdaten, je treba pred spovedjo seveda kratke priprave.

2. **P o u k b o d i p r a k t i č e n,** t. j. primeren razmeram, času, kraju ter starosti otrokovi. Prvospovedancu gre drugačen opomin in svarilo nego učencu, ki se poslavlja od šole. Otroku, ki gre prvič k sv. obhajilu ter je sicer že lepo pripravljen, bo nauk drugače prikrojen, nego učencu, ki je poprej morda nevredno prejel sv. zakramente. Vodstvo deklic se v marsičem razločuje od vzgoje dečkov; isto velja tudi za sv. spoved. Če kje, b o d i v z g o j a i n d i v i d u a l n a o s o b i t o v spovednici, ker se ta način vzgoje o priliki sv. spovedi najlaglje in najuspešneje izvršuje.

3. **K a j n a j s p o v e d n i k o s o b i t o p o u d a r j a?** Svariti mora pred grehi, ki so v otroški in mladostni dobi najbolj razširjeni in skoraj običajni; kazati mora na posledice greha, zlasti smrtnega, ter priporočati lepe čednosti, zdaj to, zdaj ono. Zdi se mi umestno opozoriti, da zlasti č e d n o s t p o k o r š č i n e čedalje bolj gineva med mladino. Starši se pritožujejo, da otroci ne znajo več ubogati, katehetje in učitelji spoznavajo, da je v tem oziru mnogo nedostatnosti. Pomore naj spoved. — Spovednik naj bi večkrat spomnil svoje spovedance, kako zelo jih ljubi božji prijatelj Jezus Kristus, in kako mu je podvojeno hudo, če ga njegovi ljubljenci namenoma žalijo. Da se bo spovednik na posebne grehe posameznega otroka posebej oziral, je jasno.

4. Jako dobro vpliva, če spovednik z naukom združuje obenem tudi kesanje in trdni sklep. To se zgodi lahko na ta način, da začne govoriti v prvi osebi n. pr.: Žal mi je . . . ; hočem . . . Jezus, tebi živim . . . i. dr.

5. Naj navedemo še nekoliko kratkih primerov, kako poučevati otroke v spovednici ob raznih prilikah.

Spovedni opomini a) z a p r v o s p o v e d a n c e. Hvala Bogu, ljubi otrok, da si se odkritosrčno spovedal svojih grehov. Kajne, da ti je žal, ker si razžalil božjega Zveličarja, ki je toliko trpel za tvoje grehe? Od danes naprej boš Jezusa bolj ljubil. »O moj Bog, kolika hudobija, kolika nesreča je greh.« A danes, ljubi otrok, si lahko vesel, kajti zdajle bo tvoja duša zopet lepa, čista in sveta. »Od zdaj naprej hočem skrbeti, da bo zmerom čista in sveta. O Jezus, bodi mi milostljiv; odpusti mi moje grehe! Sprejmi me za svojega otroka. Tvoj sem in tvoj hočem ostati.« — Za pokoro moli trikrat Očenaš in vselej pristavi zraven: Moj Jezus, usmiljenje!

b) Z a p r v o o b h a j a n c e. »Zdaj se je približal tvoj najlepši dan. »Jutri pride Jezus k meni! Kolika sreča. Res nisem vreden te sreče, če pomislim na svoje grehe in slabosti. Zato pa obljubim, o Jezus, da ti bom ostal zvest, da te ne bom več zapustil. — O Jezus, tebi živim, o Jezus, tebi umrjem, o Jezus, tvoj sem živ in mrtev. Amen!« — Za pokoro moli petkrat Očenaš in vselej pristavi zraven: Hvaljen Jezus! — Vekomaj.

Amen.« (Ali pa: Gospod, nisem vreden, da greš... Ali pa: Češčen in hvaležen bodi vsaki čas presveti in božji zakrament.)

c) **Z a o n e , k i v e č k r a t p r e j e m a j o s v . o b h a j i l o .** »Božji Zveličar se gotovo silno veseli, ker hodiš rad in prostovoljno večkrat k spovedi in sv. obhajilu. Le tako naprej, dragi otrok! Plačilo za ta trud bo gotovo obilno. »»O moj Jezus, daj mi še zanaprej to milost, da bi te goreče ljubil. Mati božja, prosi zame!«« — Moli za pokoro tri Očenaše in pristavi: Raje umreti, nego smrtno grešiti!«

d) **Z a t a n k o v e s t n e (škrupulante).** »Zaupaj trdno na Boga in na božjo dobrotljivost, ljubi otrok. Ubočaj, kar ti spovednik reče, obudi včasih prav iskreno in nakratko vero, upanje in ljubezen. Bog te pozna in te ljubi. Ako te zopet napadejo take skrbi, reci: »»O moj Jezus, pridi in mi pomagaj! Ljubim te čez vse!«« — Pojdi zdaj v miru! Dobrotljivi Bog naj te vodi. Ako boš čutil nemir, le pridi zopet k meni. — Moli za pokoro en Očenaš, obudi nakratko vero, upanje in ljubezen ter pristavi besede: O Jezus, vse iz ljubezni do tebe!«

e) **z a b o ž j e r o p n i k e .** »Res je, otrok moj, da si hudo, hudo grešil. Groza, če bi bil v takih grehah umrl! »»Moj Bog! Že sama misel na to me strese. Usmili se me! Nikdar več kaj takega. O Jezus, ne bodi mi sodnik, ampak odrešenik! Odslej se hočem potruditi, da bom tem vredneje prejemal sv. zakramente.«« Moli za pokoro odstavek iz rožnega venca: Ki je za nas križan bil. Tri dni moli zvečer po trikrat Češčenamarijo, da bi zate prosila milosti.«

f) **Z a u č e n c e , k i z a p u š č a j o š o l o .** »Zadnja šolska spoved. Pomisli nekoliko nazaj, koliko milosti ti je v tem šolskem času ljubi Bog dodelil. Ali si pa bil tudi hvaležen za to? »»Gotovo premalo. Priznati moram, z nehvaležnostjo sem dostikrat povračal dobrote božje; žalil sem velikokrat božjo dobrotljivost. Zdaj pa hočem Bogu zvest ostati!«« — Prav tako, ljubi prijatelj. Ne pozabi v življenju nikdar na Boga, skleni, da hočeš rasti v dobrem in da se hočeš varovati slabe tovarišije kot družabnik, kot otrok Marijin. Naj te spremlja in varuje tvoj angel varih.« — Za pokoro moli Očenaš in molitev »Pod tvoje varstvo . . .«

Dobro je, če spovednik tuintam vplete med spovedne opomine tudi primerne svetopisemske izreke. Tudi pokora bodi modro izbrana in zdravilna. — Ne bilo bi torej prav, če bi podcenjevali spovedne nauke in opomine. Ako se spovednik nekoliko pripravi, ako prosi zraven božjega blagoslova, spoved ne bo ostala brez zaželjenega uspeha.¹

¹ Chr. päd. Bl. 1913. št. 2.

F. Fabinc:

Pedagoške smeri.

Ljudsko šolo v modernem zmislu je rodil državni egoizem in ne ljubezen do ljudstva kakor bi marsikdo mislil. Knežja avtokracija in birokracija XVIII. stoletja ni bila več sposobna dajati državi življenskih impulzov, zato je bilo treba misliti na regeneracijo in sodelovanje ljudstva. Takrat se je porodila misel, da bi se dalo to morebiti doseči potom šole in od takrat datira naziranje, da sta pouk in vzgoja del državne uprave. Pestalozzi, ki je vzrastel iz Rousseaujevih idej, je dal podlago ljudskemu šolstvu. Tehnično stran pouka je pravzaprav on prvi pričel gojiti. Še nihče ni pred njim poudarjal, da se mora ves pouk »psihologizirati«. Herbart je zidal na tem temelju ter postavil zgradbo znanstvene pedagogike, ki jo je fundamentiral s psihologijo in etiko. Herbartova šola pa je ustvarila izrazito intelektualistično smer našega šolstva. Metodika te šole sloni na Herbartovi psihologiji, ki pa je danes dokazano zmotna. Vsi psihični procesi so mu le produkt prihajanja in odhajanja predstav, ki se jačijo ali pa slabijo ter so tudi izvor drugim psihičnim dejstvom. Kakor so formalne stopnje, ki so le naravna konsekvence te intelektualistične teorije, res nekaj duhovitega in je njihova zasluga, da se je didaktika v primeri s prejšnjimi stoletji neprimerno visoko dvignila, moramo vendar podčrtati, da je ravno Herbart-Zillerjeva šola zakrivila, da plove naše ljudsko šolstvo v popolnoma intelektualistični struji. Označili bi jo lahko s Foersterjevimi besedami: »Wer empfände es dann nicht bitter, daß unsere ganze pädagogische Ausbildung einzig nur der Methodik des Unterrichtes gewidmet ist und für die inwendige Kultur der lehrenden Persönlichkeit kein Wort der Mahnung und der Anregung übrig hat?«¹ Zanimivo in značilno je, da Herbartova etika ni nikoli prišla do posebne veljave, dasi je vrgel v znanstvo besedo o vzgojnem pouku. Iz seminarja v Jeni so se širile ideje Herbartove šole po Evropi in proniknile zlasti avstrijsko-nemško šolstvo. Pri nas je dosegla Herbartova struja svoj vrhunec v času, ko smo imeli znani pedagoški dvoboj Hubad-Bežek. Od takrat pa tudi že pojema navdušenje za to strujo, ki so jo hoteli uradno sankcionirati kot nezmotljivo. Niti misliti ni bilo mogoče še pred nekaj leti, da bo tako v kratkem silil ves pedagoški tok preko Herbartovih idej. »Die Pädagogik kann und muß, wie wir seit 1890 immer wieder betonen, über Pestalozzi und Herbart hinausgehen,« pravi Lay.² Vsa smer kaže korak ali dva naprej. V prvi vrsti je povzročila ta prevrat eksperimentalna pedagogika, ki nam je odprla nove perspektive osobito v duševnem razvoju in življenju šolskega otroka.

¹ Fr. W. Foerster, Schule und Charakter, Zürich 1910. Str. 352. Foersterjeva dela bi morala v vse naše okrajne učiteljske knjižnice, kjer je mnogokrat veliko — nepotrebne navlake.

² W. A. Lay und Max Enderlin, Führer durch das erste Schuljahr als Grundlage der Tatschule, Leipzig, 1911, str. 53.

Induktivna metoda, ki si je od Bacona Verulamskega preko Newtona in Milla prisvojila naravoslovne vede ter tu potom eksperimenta in opazovanja dosegla velikanske uspehe, je prešla od tam tudi na polje psihologije in didaktike. Velika važnost eksperimentalne didaktike tiči za učitelja v tem, da se je središče pedagoškega opazovanja premaknilo iz znanstvenih laboratorijev v šolo, kjer naj se opazuje učenec direktno pri njegovem duševnem delu in naporu. Preje je peljala pot iz teorije v prakso, sedaj naj bi šla obratno. Ne smemo pa pozabiti, da bo smer in bistvo pouka vedno določalo versko in filozofično naziranje družbe.

Lay je v svoji eksperimentalni didaktiki¹ nabral sila veliko materiala, ki ga je ta metoda nagromadila. Vendar učenjaki njegovo teorijo, ki jo je konstruiral na podlagi pridobitev eksperimentalne metode, zavračajo kot neznanstveno, posebno, ker pretirava pomen gibnega občutka (*Bewegungsempfindung*). Tako menita Barth² in Meßmer.³ Pedagoški princip njegove teorije je, da se vrši pri vsaki zaznavi sledeči proces: 1. vtis, 2. duševno delo, 3. reakcija (*Eindruck — geistige Verarbeitung — Darstellung*). Temu principu pa logično sledi, da je današnja šola s svojo nazornostjo pomanjkljiva, ker pri vsakem vtisu prezira reakcijo. S tem pa smo pri delovni šoli, ki jo propagira zlasti Kerschensteinova struja. Mimgrede bodi omenjeno, da je tudi pri tej struji mnogo humbuga in praznega teoretiziranja, ki se ne bo nikdar realiziralo.

Eksperimentalna didaktika ima še široko polje odprto, tla so še neobdelana. Ima pa že tudi lepih uspehov pokazati, ki bodo gotovo v prospeh pouka in vzgoje. O tipih predstavljanja, o utrujenosti pri duševnem delu, o vaji in načinu učenja nam odgovarja eksperimentalna pedagogika na čisto nov način.

Če se danes vprašamo, kam je pravzaprav namerjena smer vsega šolstva, bi le težko precizno odgovorili. Gotovo je, da se je vpliv Herbart-Zillerjeve šole zelo zmanjšal, ker se je ponesrečil tudi Zillerjev poizkus, da bi prenesel na pouk biogenetični zakon. Psihologija poudarja danes posebno pomen volje, prehaja tedaj v voluntarizem. In to naravno ne more ostati brez vpliva na vzgojo in pouk. Kako različna je že apercipcijska teorija Herbartova in pa Wundtova.⁴ Pri Herbartu samo asociacija in asimilacija, pri Wundtu pa je apercipcija akt volje, posledica pazljivosti.

¹ W. A. Lay, *Experimentelle Didaktik*, 1913.

² Dr. P. Barth, *Die Elemente der Erziehungs- und der Unterrichtslehre*, Leipzig, 1912, str. 175.

³ Dr. O. Meßmer, *Kritik der Lehre von der Unterrichtsmethode*, Leipzig u. Berlin, 1905, str. 160. Meßmer je tudi dobro »zdelal« formalne stopnje. Knjiža zahteva od čitatelja precej znanja iz logike in psihologije.

⁴ Wundt je važna osebnost v moderni psihologiji, a ni prijatelj krščanske etike. V psihologiji pa ni materialist, ker pripozna različnost psihičnih in fizioloških procesov in ne dela kakor naš prof. Seidel v svoji brošuri »Mehanika duševnega delovanja«, kjer oboje identificira in iz golih hipotez napravi »znanstveno teorijo«. To delo je naša katoliška kritika vse premalo obsodila.

Faustova narava v človeku tudi glede pedagoških vprašanj ne počiva. Čuditi se moramo človeškemu duhu, ki hoče spoznati samega sebe, pritrđiti pa tudi le preresničnim besedam, ki jih je napisal Foerster: »Wir haben eine Intellekt-Kultur, in welcher der Intellekt losgelöst ist von den Gesamtbedürfnissen der Seele und in abstrakter Einseitigkeit seinen Weg geht, ohne Führung durch eine tiefere Lebenserkenntnis, ohne Ehrfurcht vor Wahrheiten, die über alles Begreifbar hinausgehen und doch realer sind, als alles Greifbare und Sichtbare.«¹

Foerster je simpatična prikazen med modernimi pedagogi, ki se je najbolj približal krščanstvu. Samopremažovanje mu je princip vse vzgoje in najvišja čednost. In to pomeni v današnjih časih veliko ali pa vse. Šola mora po njegovem mnenju vrniti človeku svobodo, da bo duh vladal nad telesom, centralni človek nad perifernim. Pledira za reformo šolske discipline, ki je nezadostna. Naše šolstvo naj prevzame ideje, ki so prišle iz Amerike, predvsem school-city s svojim »Self-government« (samovlado) učencev.² Evropejci smo ideologi in teoretiki, Amerikanec pa je praktičen človek, ki zahteva, da naj da že šolska vzgoja podlago bodočemu državljskemu življenju, posebno v sedanji dobi demokratizma in volilnega listka. Končno se še lahko vprašamo, kje tiči vzrok, da ima pa še danes vse naše šolstvo od vaške enorazrednice do univerz tako izrazito intelektualistično lice. Odgovor ne bo težak. Ideje, načela in vzori družbe določajo smer tudi pouku in vzgoji. Humanizem je nekoč razdjal enotnost mišljenja, ki ga je dajalo krščanstvo človeštvu. Na njegovo mesto so stopili razni filozofični sistemi, ki so ustvarili pravo anarhijo mišljenja. Ali naj je to ostalo brez vpliva na razvoj pouka in vzgoje? Kar je bilo včeraj pravo, je danes že nezmiselno, Signaturo naše dobe je dobro označil dr. Mahnič: »Znak našega veka je naturalizem v vedi, v politiki in umetnosti... Materialistično naziranje je zavladalo v vseh strokah človeškega delovanja. V znanosti so izgubile metafizika, filozofija in druge idealne vede skoraj vso veljavo; med predmeti, ki se predavajo na srednjih in višjih šolah, se bodo realije kmalu smatrale za edino prave vednostne stroke, verstvo pa se je ali že izbrisalo iz vrste šolskih predmetov ali pa se stavi na zadnje mesto kot nepotrebno, kot tako, ki zavira pravo omiko in napredek.«³ Vse to bi lahko dobesedno zapisali o duhu našega ljudskega šolstva. Hiperkultura intelekta na račun volje in čuvstva je glavni znak sodobne šole. Čudno pa to ni. Naše šolstvo dobiva svojo duševno hrano po večini iz protestantskih seminarjev v Nemčiji. Navidezno smo povzeli samo obliko in tehniko pouka, v resnici pa smo se navzeli tudi duha in mišljenja protestantskega

¹ Foerster, Schule und Charakter, str. 20.

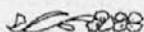
² Nadzornik Novak je pisal o tem nekoliko v »Slov. Učitelju« let. 1912, št. 6. Stvar pa bi zaslužila obširnejše razprave.

³ Dr. Anton Mahnič: »Več Lučil!« Iz »Rimskega Katolika« zbrani spisi. Uredil dr. Aleš Ušeničnik, Ljubljana 1912, str. 277.

racionalizma, kjer ima intelekt prvo mesto. Podobno se je zgodilo nekoč humanistom, ki so se hoteli naslanjati na jezikovni lepoto antikih klasikov, nasrkali pa so se kmalu poganškega duha...

Oboževani intelekt je ustvaril nadčloveka in z njim materialistično svetovno naziranje, volja in srce sta pa osirotela. Na tem boleha tudi šolstvo, ki pa kaže danes tendenco, da preide iz intelektualizma v volun-tarizem. Šola bo postavila nasproti intelektu močno voljo.

Nobena veda ne nudi toliko problemov, kakor pedagoška. Dokaz temu je zlasti ogromna nemška in francoska literatura. Tu že skoraj lahko govorimo o papirnatem zmaju, ki grozi napraviti še večjo zmešnjavo, kjer je jasnost ravno najbolj potrebna. Dejstvo je, da išče človeštvo novih temeljev in ciljev, ki bodo tudi vzgoji in pouku načrtali pot...

—ž:

Stoletje otroka.¹

Večkrat že so nazvali naše stoletje — stoletje otroka. To nazivanje bi imelo pomen, ako bi se vsi, ki imajo kaj opraviti z otroki, s prav posebno vnemo, skrbljivostjo in ljubeznijo ogrevali za dobrobit mladine. Žal, da se dogaja tudi uprav nasprotno; kajti bolj kot kedaj so se uprav dandanes vse sovražne sile zarotile, da bi upropastile otroka. Odtegujejo mu celo pravico do življenja... Malemu dojenčku zabranjujejo naravno materino hrano; smrt ima bogato žetev, ker dojenči ne dobe one prehranitve, ki jo more edinole mati nuditi. Ko pa otrok dorašča, se mu vsiljuje cela kopa nepoklicanih, krivih svetovalcev, neizkušenih in neveščih vzgojiteljev in zlobnih zapeljivcev. Svetovna moč slabih zgledov hoče ugonobiti zadnjo trohico dobrega v otroku...

Nevarna je doba, ko se j a m e o t r o k r a z v i j a t i, nevarna že sama ob sebi, dvakrat nevarna v današnjih razmerah. Od vseh strani se razlega klic: »Otroka treba poučiti! Razjasnitve manjka! Le zgodaj pouka mladini tudi o spolnih rečeh!« Tudi sicer dobromisleči vzgojitelji so se bili oprijeli te rečenice. Že l. 1908. smo v skupnem pastirskem listu svarili pred tem ter opozarjali, da utegne tako predčasno poučevanje vse pokvariti in da s samo razjasnitvijo še ni vse storjeno. Danes imamo vzrokov še več, da iznova svarimo.

Žalostno je dovolj, da že današnje življenje samo le preveč pospešuje neko nezdravo in prezgodnjo dozorelost. Žalostno je dovolj, da neka brezvestna umetnost in književnost neprestano samo spolnost v javnost vlačí ter že v otroku vzbuja nevarno radovednost, z njo pa hude strasti in skušnjave.

Čimbolj se torej taka vprašanja četudi iz blagih vzgojnih namenov javno obravnavajo, temvečja je nevarnost, da izgubi mladina vso sramež-

¹ Iz pastirskega pisma škofovske konference v Fuldi.

ljivost. In vendar je sramežljivost najnežnejše, pa tudi najkrepkejše varstvo, najboljši pomoček zoper strašno zlo nečistosti. To varstvo se ne da nadomestiti, je neobhodno potrebno. Kar je osobito danes za otroka nujno potrebno — ni govorjenje, ampak molčanje o takih stvareh. Učiti se moramo sami in zopet druge učiti, da boječe o tem molčimo, kakor se to sanjoposebi prilega blagi naravi.

V kolikor je pouka treba, naj se ta pouk ne vrši javno, ne v šoli, ne v mladinskih spisih, ampak pouk naj nudi med štirimi očmi mati, oče, vzgojitelj, dušni voditelj. Poglavitna stvar pa je in ostane: vzgoja sramežljivosti že v zgodnji mladosti, modra skrb za telo in zdravje, primerno delo, samozatajevanje, krepitev volje in pozor na številne nevarnosti, ki zlasti v sedanjih časih prete otrokovi npravnosti. Predvsem pa poudarjamo verstveno vzgojo; vse življenje otrokovo naj prešinja in obžarja luč sv. vere in vpliv milosti božje.

Krščanski starši, ko vam doraščajo hčerke in sinovi, skrbite zanje z vso ljubeznijo. Odstranjujte od njih vse, kar bi utegnilo razdražiti in nenpravno vplivati na domišljijo, ki se v teh letih že itak rada razpali. Proč od njih slabe knjige, nevarne slike; varujte jih pogubne tovarišije. Nadzirajte jih po možnosti povsod, da ne postane njih stanovanje ognjišče skrivnih hudobij... Peljite jih že v nežni dobi tja k božjemu Zveličarju; z njim naj sklepajo v sv. zakramentu večno prijateljstvo. Peljite jih k mizi Gospodovi čimnajvečkrat, da jih bo Zveličar hranil in ohranil za večno življenje...

Eno nevarnost moramo še prav posebno omenjati. Otrovanje mladine po kinoglediščih je tako veliko in nevarno, da je država sama že bila prisiljena vmes poseči. Da se otroci navadijo zapravljati, da si kvarijo oči, da se živci razdražijo, — to je razmerno še majhna škoda. Najhujše je, da se ta sicer velika izumitev izrablja za slabo, da se to nemo gledišče zlorablja za gledišče nenravnosti in nedostojnosti. Za otroke naj bo to gledišče popolnoma prepovedano, pa tudi odraslim je svetovati, naj bodo močno previdni in izbirčni. Posebne mladinske predstave, ki imajo res poučen značaj, bi se smele le zmerno in po strogi cenzuri dovoljevati.

Umestno se nam zdi, da izpregovorimo ob tej priliki še nekoliko o pravem in zveličavnem mladostnem skrbstvu. Za odgojo šoli odrasle mladine se je brigala svoj čas, če izvzamemo domačo hišo, edinole Cerkev. Ta skrbna mati pač najbolje ve, kako važna so za prospeh mladine uprav ta leta... Danes pa hoče vse — delati za mladino. Naša skrb, ki jo imamo po poklicu, pa se radi tega ni zmanjšala, ampak še povečala. Komu ne krvavi srce, ko vidi, s koliko zlobnostjo in s kolikimi uspehi se vržejo vse moči nevere, nenravnosti in razdora na mladino, ki se komaj otrese šolskega prahu. Vse si izmišljujejo te nevarne moči, da bi mladino odtrgale veri, jo odtujile cerkvi in da bi ji zabodle v srce želó nezadovoljnosti in sovraštva do avtoritete. Z različnimi lažmi se zamotajo

v sanjarije neomejene svobode ter ji dajo takorekoč oprostilno pismo za vso nerodnost, razposajenost in razuzdanost...

Pa tudi drugi, ki imajo še nekaj čuta za vzgojo, hočejo voditi mladino po takih potih, da prav lahko zgreše pravi cilj. Skrb za mladino je pri njih omejena ter se zadovolje, če oskrbe mladini telesne vaje, telovadbo, igre in športne zabave. Vsega tega se lotijo s tako vnemo in tako neredno, da se pravi namen docela zgreši in da postane edini namen vseh telesnih vaj le zabava, zraven pa se pridružijo še druge slabe posledice: oslABLjenje volje, razdrapanost celega organizma, zanemarjanje verstvenih dolžnosti ob nedeljah, dostikrat pa celo podivjanost. Športne zabave in telesne vaje ne morejo nikdar nadomestiti prave katoliške vzgoje in pa naših mladinskih organizacij, ki jim je prva naloga: *V e r s k o - n r a v n a v z g o j a*. O, da bi vsi dobromisleči spoznali tok časa! O, da bi vsi dobri hoteli po možnosti sodelovati pri vzgoji in rešitvi naše mladine! Podajte roke duhovnikom ter snujte in vodite vzajemno z njimi rokodelske, mladeniške, vajenske, dekliske in Marijine družbe! Skrbite, da bodo vaši otroci sami člani katoliških družb in organizacij. Naj ne bo občine, kjer bi za vzgojo odrasle mladine ne bilo dovolj in dobro preskrbljeno...

J. Štrukelj:

Učiteljstvu novomeškega in črnomaljskega okraja.

K uradnemu dopisu radi snovi za razpravo na letošnji okrajni učiteljski konferenci predlagam to-le:

Ne zahtevam referatov, ampak samo temata. Vposlana nasvetovana vprašanja bo stalni odbor primerno razvrstil in razposlal vsem učnim močem, da se nanje pripravijo in da se morejo udeleževati stvarnih razprav na konferenci.

Doslej sem dobil že sledeča temata:

1. Stalni odbor naj določi v skupni seji nekaj učiteljev in učiteljic, ki naj bi razdelili učno snov na šest šolskih let tako, da bo pouk učne snovi na vseh šolah približno enak, in sicer na eno-kakor na večrazrednicah.

2. Enako naj bi se izdelali podrobni načrti za deško in deklisko ponačljajno šolo po Lj. Stiasny-jevem berilu in računici, ki sta sedaj v uporabi. *V r b i č J o s i p*.

3. Učitelj bodi strogo nepristransk v svojem delovanju.

4. Politični boji, oziroma zloraba političnih namenov škoduje učiteljstvu in šoli.

5. Obravnava beril. *M. J e n k o*.

6. Naše delo. *G o s p a L. J e n k o*.

7. Disciplina temelj pouku. *I v a O r e l*.

8. Vzgajajmo v otrocih voljo!

9. Naše napake pri učenju.
10. Učitelj - ideal. Albin Lajovic.
11. Odkod slaboumnost ali vsaj slaba nadarjenost naših učencev.
12. Kako naj zbuja učiteljica pri otrocih dar opazovanja. (Otroci gledajo, pa nič ne vidijo.) Antonija Hribar.
13. Dvakratno pisanje v »Dnevnik« in »Tednik« nepotrebno. Henrik Lobe.
14. Kritika posameznih učnih knjig, ki so sedaj v uporabi.
15. § 19. in 86. dok. šol. in učnega reda.
16. Organizacija pouka na naših večrazrednih šolah. Neime-novan.
17. Somatologija in higiena v ljudski šoli. Milka Pavlin.
18. Šola in dom. Franc Lovšin.
19. Kako si ohrani učitelj avtoriteto pri otrocih in pri ljudstvu. Leop. Bavdek.
20. Ročno delo in narodna noša. Zora Blinc.
21. Šola in ljubezen do domovine z ozirom na izseljevanje v Beli Krajini.
22. Razvoj šolstva v Beli Krajini od leta 1848. do belokranjske železnice.
23. Žena v zgodovini in razvoju kulture — z ozirom na žensko gibanje z geslom: Izobražena žena — izobražen narod, izobražen narod — blagostanje.
24. Kako bi se izboljšalo in povzdignilo šolstvo v Beli Krajini. Marija Tavčar.

Tovariši in tovarišice! Pero v roke, čas hiti!

(Dalje.)

Fr. Jaklič:

Delo in demagogija.

Ravnokar je minulo zasedanje kranjskega deželnega zbora. Poleg drugih predlog se je obravnaval tudi načrt novega šolskega zakona, ki bo v kratkem predložen cesarju v potrjenje. Glavna vsebina načrta novega šolskega zakona je v glavnih potezah kolikor toliko znana, navzlic temu pa hočem zabeležiti nekaj stvari, da se jih ne pozabi ali utaji, da naš politični nasprotnik, zlasti pa še glasniki nam nasprotno učiteljske organizacije izvršenih dejstev ne pokažejo v popolnoma napačni luči.

S šolskim zakonom hoče večina deželnega zbora ustreči na eni strani — kolikor mogoče učiteljstvu glede plač, na drugi strani pa željam prebivalstva. Naši nasprotniki ugovarjajo, da zakon ne dobi Najvišjega odobrenja. Na ta ugovor samo to: V našem deželnem zboru se je sklenilo že mnogo zakonov, o katerih so politični nasprotniki in celo vladni krogi v deželi trdili, da ne bodo nikdar potrjeni, pa so bili vendar potrjeni.

Upanje je, da bo potrjen tudi sklenjeni šolski zakon. V slučaju pa, da se to iz katerega koli vzroka ne zgodi, je prav gotovo, da se bo dobila primeroma kmalu prilika, načrt zakona popraviti toliko, da bo brez ovire potrjen in dobi učiteljstvo vsaj približno to, kar zahteva.

Disciplinarnih določb zakona ne bom podrobneje razkladal, ker se učiteljstvo zanje posebno ne briga; za učiteljstvo so najmerodajnejše plače.

Načrt šolskega zakona, kakor ga je bil predložil deželni odbor deželnemu zboru, vobče ni prav nič ugajal, ker bi bilo izboljšanje dokaj skromno. Po tem načrtu je bilo določenih za provizorično učiteljstvo letnih 800 K adjuta, a za definitivno pa temeljne plače 1400, 1700 in 2000 kron, vrh tega je bilo še šest petletnic po 150 K. Tako bi bil učitelj končno upokojen z 2900 K. Vrh tega so bile določene funkcijske doklade za voditelje 200, 300 in 400 K. — Klub poslancev S. L. S. je te postavke izdatno izpremenil in te izpremenjene postavke je sprejel potem tudi deželni zbor. Po novem zakonu so plače določene sledeče: Provizorična učna oseba dobi 800 K letnega adjuta, provizorična, a s spričevalom usposobljenosti, dobi 1200 K. Z definitivnim nastavljenjem se učni osebi nakaže plača III. razreda 1400 K. Ko je učna oseba služila v tem razredu deset let, se pomakne v II. plačilni razred s 1700 K in po petnajstih letih v II. razredu se pomakne v I. plačilni razred s plačo 2000 K. Temeljne plače so za vse učiteljstvo enake. Razlika v dohodkih se je naredila v starostnih dokladah, ki se štejejo od stalne namestitve. Posrečilo se je doseči, da se je uvedlo namesto 6 petletnic 10 triletnic, in sicer za neoženjene à 100 K, za oženjene pa po 160 K. Ta razlika je socialno popolnoma upravičena; to razliko pozna že deloma sedaj veljavni šolski zakon in jo je priznal tudi znani kasnejši sklep deželnega zbora. — Po novem zakonu bodo šli samski učitelji v pokoj z letnimi 3000 K, oženjeni pa s 3600 K. Kdor bo imel končno funkcijsko doklado, se mu tudi ta šteje v pokojnino. Seveda se mu ne bo vštevata stanarina, ki je v Ljubljani dokaj izdatna, ki se pa tudi doslej ne všteva v pokojnino. Službena doba znaša 40 let, in sicer se štejejo vsa leta, torej tudi v provizorični službi. Učiteljica, ki se po uveljavljenju šolskega zakona omoži, izgubi službo. — To so torej določbe, ki se tičejo naših plač. Koliko bo kdo na boljšem, si izračuna lahko vsak s svinčnikom v roki, koliko so v zakonu določbe izboljšane napram prvotni predlogi, pa tudi lahko izprevidi.

Programatična zahteva učiteljstva glede plač je znana: namreč učiteljske plače morajo biti enake uradniškim plačam zadnjih štirih razredov. Po zgorajšnjem je učiteljstvo deloma to doseglo, v koliko, si lahko izračunite, a da bi se pri sedanjih razmerah bilo moglo več doseči, ni mogoče niti misliti. Jaz sem popolnoma uverjen, da bi bila liberalna stranka, ki se sedaj tako širokousti, veliko bolj skopa, kar priznavajo liberalni učitelji sami.

Dovolite, da sedaj še pribijem, kako liberalno učiteljsko glasilo in liberalni poslanci varajo svoje ljudi. S. L. S. je obljubila, da se loti učitelj-

skega vprašanja takrat, ko dobi sredstev na razpolago. To se je zgodilo letos koncem januarja, ko je bil v državnem zboru sklenjen znani finančni zakon, po katerem bo dobivala naša dežela od l. 1916. naprej okroglih 1 milijon kron več kakor doslej. Toda glejte, kako neresnico vrže »Učiteljski Tovariš« v svoje kroge z namenom, učiteljstvo vznevoljiti! Citiram doslovno: »Regulacija plač v zmyslu uradniških plač bo zahtevala okroglo 1 milijon kron. Kranjska dobi 2,136.710 K. Ako torej sklene deželni zbor tako stalno regulacijo, ostane deželi Kranjski za druge potrebe še vedno 1,136.700 K, torej za okroglo 500.000 K manj nego znaša končni primanjkljaj v deželnem proračunu za leto 1913. Regulirale bi se učiteljske plače in deželni deficit bi se skrčil za tretjino.« In vse te neresnice je liberalni računar dal debelo natisniti, da more na neresnični podlagi prevarati učiteljstvo in hujskati dalje. Kaj je resnica? 1. Dežela dobi novih preodkazov nekaj čez 1 milijon kron, a za letos komaj 700.000 K. 2. Regulacija v zmyslu uradniških plač ne bi znašala 1 milijon kron, temveč približno 1.500.000 K. 3. Za druge potrebe bi deželi od preodkazov prav nič ne ostalo denarja za pokritje deficita, temveč bi deficit toliko bolj narastel. »Učiteljski Tovariš«, poslanec Gangl in njegovi tovariši so šli pa še dalje. Trdili so namreč, da so vsi preodkazi določeni za učiteljske plače. To je gola neresnica. Državni zbor tega ni nikdar sklenil in vlada ni nikdar kaj takega izjavila; to zahtevo so stavili socialni demokratje in njim sorodne stranke, ki nimajo v nobenem deželnem zboru večine in torej nobene odgovornosti in zaraditega lahko ravnotako široko odpirajo usta kakor naši liberalci z Ganglom vred. Tovariš Gangl, rešitelj učiteljstva iz duševnih in gmotnih spon, je naravnost, da se izrazim milo, nesrečno postopal v deželnem zboru tedaj, ko je bil šolski zakon v razpravi. Pripravil se je bil na golo demagogijo. Ko je dobil poročilo deželnega odbora in na prvi pogled videl, da načrt plač ne odgovarja znanim učiteljskim zahtevam, se je pripravil na znano izjavo, da se ne bo udeleževal debate v podrobni razpravi, da se na ta način izogne sodelovanju v odseku. Lahko je podajati izjave, a težje je sodelovati. Pa že v kratkem času je moral dati prvi nasprotno izjavo, da se bo udeleževal razprave, a čez nekaj časa je podal zopet novo izjavo, da se ne bo udeleževal razprave v šolskem odseku. Tako je prepustil navažnejše delo v odseku poslancem S. L. S. In potem v zbornici. Poročevalec kanonik Lavrenčič je predlagal prehod v specialno debato, in čujte! Poslanec Gangl, takoimenovani učiteljski zastopnik, je glasoval proti, in nevarnost je bila, da ni bil ves zakon za dolgo časa pokopan, zakaj po deželnem redu je določeno, da zakonski načrt, katerega podrobna razprava je odklonjena v zbornici, ne pride v celi seziji več v razpravo. Hvala Bogu, poslanci S. L. S. so imeli več zmisla za učiteljstvo kakor patentirani zastopnik učiteljstva. Poslanec Gangl je pa zagrešil še neko drugo perfidijo. V razgovoru z menoj je izrazil željo, da bi se pri šolski debati ne napadalo učiteljstvo. Odgovoril sem mu, da je to v njegovih rokah, oziroma njegovih tovarišev, ker naši poslanci ne napadajo, ako niso izzvani. Gangl je vzel to na znanje in

tik pred sejo pove naš načelnik, da se je od liberalnega kluba naznanilo, da bosta govorila samo Gangl in Reisner, in sicer stvarno, in nato se je v našem klubu sklenilo, da bo govoril samo g. dr. Lampe. To se je zgodilo, a ko se je vsedel dr. Lampe, se je pa oglasil še dr. Ravnihar in je že kazal rožičke. Tako se je pokazala lojalnost liberalnih poslancev. V razpravi je poslanec Margheri stavil predlog, da naj se izloči iz zakona poglavje, ki uravnava naše plače in naj se samo to provizorno reši. Resna stranka ne more iti na tak predlog in Margheri je dobro vedel, da ne bo sprejet. Tedaj pa stavi Ganglov tovariš dr. Triller predlog, da naj se o tem poimensko glasuje. Ravno takrat sem moral iti iz dvorane, a ko sem ta predlog čul, sem ostal ondi, da glasujem. Ko sem glasoval popolnoma po svoji vesti, — so začeli liberalci delati medklice, na katere se je seveda reagiralo. Zaklical sem jim: ostudni demagogi! Iz teh vrstic se spozna, koliko je dati na besedo liberalca, pa naj sedi v pisarni »Učiteljske tiskarne« ali pa v deželnozborski dvorani. Tega intermezza ne bi bil navedel, navedel sem ga zato, da izprevidi tovariš Slapšak in morda še kdo drugi, kako nehvaležno je, sedati z liberalcem k skupnemu delu in kaj dati na njegovo lojalnost.

Gotovo je, da regulacija vseh ne bo zadovoljila. Kdor pa vidi uspehe in pozna razmere in je pošten, mora potrditi, da so člani »Slomškove zveze« v deželnem zboru veliko naredili. Toliko v naglici za danes, morda drugič kaj več!

Na Dunaju, 5. marca 1914.

Katehetski vestnik

Katehetsko gibanje.

Iz seje katehetskega društva dne 7. januarja v Ljubljani. Naše društvo se je nasplošno ugodno izrazilo o Pichlerjevi knjigi »Religionsbüchlein« ter je v tem zmislu svoje mnenje obrazložilo tudi kn. šk. ordinariatu s pripomnjo, da hoče knjigo še natančneje presoditi ter izboljševalne nasvete predložiti avtorju, za Slovence pa da bo treba prirediti bolj samostojno delo. Tej nalogi ugoditi je imel deloma namen že sestanek dne 7. januarja. Dva govornika sta izražala najprej nekatere pomisleke ter navajala več nedostatkov. Čuli smo tudi pomisleke proti Pichlerjevi metodi, češ, naj se pomisli, če ne bi kazalo ostati pri starem. Neki prijatelj katekizma se je skliceval na dejstvo, da so v Rimu vpeljali nov katekizem, da so na Bavarskem

sprejeli Lindenovo, po Deharbu predelano novo izdajo katekizma; zlasti je grajal, da Pichlerjeva knjiga nima pravega sistema.¹

¹ Sistem je uprav v podavanju božjega razodenja, ki se iz njega izvajajo verstveni nauki. Sicer pa pri malih najboljši sistem ne more jamčiti za ugoden uspeh, ako se resnice ne podajajo v taki obliki, da bodo prebavljive. Sistemi so za učenjake in bogoslovce, prikladna in sprejemljiva oblika pa za nežno mladino. (Op. ured.) — Isto misel je dokazoval tudi dr. G. Pečjak pri februar-skem sestanku. Povod za to mu je bilo mnenje prof. Kržiča, ki je predlagal, naj se med nasvetovane izpopolnitve Pichlerjeve knjižice sprejme tudi delna izprememba glede vzporedbe posameznih zgodbic o Jezusovem javnem življenju, in sicer tako, da bi se to, kar je sličnega, bolj skupaj strnilo. (Čudeži v naravi, čudeži na ljudeh, nauki Jezusovi i. dr.) — Prof. Pečjak se je tej nameri odločno protivil ter zagovarjal spored, ki nasteva dogodke iz Jezusovega življenja, kakor

Na vse to je več udeležencev kratko odgovarjalo: Zgodovinska učna metoda je za umevanje verstvenih resnic v nižjih razredih edino primerna učba. To so poudarjali že stari praktiki, to načelo je odobrilo 900 katehetov na dunajskem kongresu za katehetiko. — Novi katekizmi se uvajajo in se bodo uvajali tudi pri nas — za višje razrede. — Da je katekizem potreben in da se je treba na besedilo katekizma nekoliko bolj ozirati, kot kaže Pichlerjeva knjiga, temu se ne dá ugovarjati.²

Po teh opazkah so se ventilirale še razne težkoče, ki bodo brez dvoma nastale, ko bomo jeli rabiti tej podobno knjigo. Jasno je, da si marsikdo izpočetka s to novo metodo ne bo znal pomagati, zlasti če je vaje zgolj stare razlagalne metode, in pa dokler ne dobimo ročne knjige z razlago in navodilom za katehete. Tudi za ponavljanje po stari šabloni — knjiga ni sestavljena. Katehet se mora najprej sam s knjigo seznaniti in sprijazniti ter si dodobra prisvojiti novo metodo; zgodbice mu morajo tudi pri ponavljanju z otroki služiti za podlago stavljenih vprašanj. — Zanimivi so bili podatki kateheta Valerijana Učaka, ki poučuje tudi nemško govoreče otroke ter se že poslužuje nove knjige. Pravil je, da se otroci silno radi in z veseljem uče, da so posamezne

so se dejansko razvrstili. Jezusovo življenje naj se obratkom naslika, kakor je potekalo. Da se zveličavni nauki nudijo v sistematični uredbi, za to je čas pozneje, ko dobé otroci katekizem v roke. Za male v nižjih skupinah bo zadostovalo, da se najpotrebnejših verstvenih in npravstvenih naukov nauče v toliko, v kolikor jih posameje iz zgodb... Nova knjiga naj napravi korak nazaj do učne metode, ki se je posluževal ves čas svojega učeniškega delovanja sam božji Učenik. Pri njem govore dejanja — brez vprašanj. Pri liko je povedal, pa je bilo jasno tudi neukim in preprostim poslušalcem, kar bi jim z dolgim poučevanjem, z obširno razlago ne bilo lahko dopovedati.

² Za uvedbo Pichlerjevi podobne knjižice govori tudi naša sedanja praksa; saj že zdaj v 1. in 2. razredu poučujemo skoraj izključno na podlagi zgodb; Mali katekizem se pritegne le deloma. V prihodnje bomo ta modus ohranili tudi v 3. razredu, kjer bo pa katekizem po možnosti bolj vpoštevan. (Op. ur.)

ure zelo zanimive, pač pa da ima pri ponavljanju težave. Vzrok: Ker vprašanja niso vselej zadostno formulirana in ker je vsled tega treba vselej zgodbico nanovo v spomin poklicati. — Preden pa kdo vzame knjižico v roke, naj pazno prečita navodilo avtorjevo na strani 4., da ne bo glede tvarine v zmoti.

V podrobno delo za prireditve slovenske knjižice se še zazdaj ne kaže spuščati, ker bodo Nemci sami še mnogo izpremenili in bo vredno šele novourejeno delo sprejeti za temelj slovenski izdaji. — Kljub temu se je za presojo Pichlerjeve knjige določila še ena seja dne 4. februarja, da se je napravil skupen zaznamek tega, kar bi bilo treba izboljšati, izpremeniti, izpustiti ali dati.

Precej v podrobnosti je posegel kanonik Kržič, ki je nasvetoval lepo število izpopolnjujočih dostavkov, izprememb in dopolnil. Sprejeli so se vsi nasveti razen enega, ki se tiče izpremembe razporedbe, kar je bilo že spredaj pod črto omenjeno. Referent Čadež je v osmih bolj splošnih tezah strnil razne izboljševalne predloge, ki so jih deloma tudi posamezni ocenjevalci (dr. Levičnik, župnik J. Rudl) priporočali.

Pri obeh sestankih se je izražala tudi želja, naj bi avtor oskrbel posebno ročno knjigo, ki bi bila v pomoč katehetom samim, kajti ugovarjati se ne dá, da bodo osobito začetniki imeli večje ali manjše težkoče, preden se bodo dodobra živili v to novo učbo.

Za profesorje veronauka po avstrijskih srednjih šolah se baje pripravlja regulacija, po kateri se bodo leta dušnega pastirstva vštevala v starostne doklade in v pokojnino. Tozadevno resolucijo je svoj čas v državnem zboru predlagal prošt dr. Stojan.

Katehetske izpremembe. Minister za uk in bogočastje je imenoval za kateheta in profesorja veronauka na I. drž. gimnaziji v Ljubljani č. g. konz. svetnika dr. Fran Pernet a, doslej profesorja na drž. gimnaziji v Kranju. — Profesor veronauka na I. drž. gimnaziji v Ljubljani častni kanonik dr. Ivan Svetina je zaprosil stalni dopust. Velezaslužnemu šolniku in vnetemu pospeše-

vatelju katehetskega gibanja želimo, da bi srečen, zdrav in zadovoljen užival še dolgo vrsto let podeljeno mirovino ter da bi še nadalje s svetom in dejanjem ter z mladeniško čilostjo podpiral naša stremljenja. — Tudi naš predsednik č. kanonik in profesor A. Kržič se je poslovil od šolskega torišča, ni se pa ločil od drugega obilnega dela, ki naj mu bo še v bodoče vesela zabava.

Krščanski nauk v pruskih nadaljevalnicah. V pruski zbornici je bil z velikansko večino glasov sprejet predlog, naj bo vlada na roko vsem občinam, ki hočejo v učni načrt nadaljevalnih šol sprejeti tudi krščanski nauk. — Socialna potreba bi bila tudi pri nas v Avstriji, da se dovoli verstveni pouk v vseh obrtnih in nadaljevalnih šolah ter da se preloži prezigodnji dopoldanski pouk ob nedeljah na ugodnejši čas, da bodo mogli učenci zadostiti verski dolžnosti, dočim jim je sedaj komaj možno, da bi se udeležili svete maše.

Katehetski tečaj. Društvo katehetov (nemškega jezika) na Koroškem priredi v dneh od 1. do 3. septembra t. l. katehetski tečaj v Celovcu. Pokroviteljstvo je prevzel knezoškof dr. Baltazar Kaltner. Spored še ni določen.

Osebna vest. Katehetu na c. kr. rudniški šoli v Idriji, g. Frančišku Oswaldu, ki je pravkar prestal hudo bolezen, je dovoljen daljši dopust. Zdravja in krepila je šel iskat v Egípet.

Katehetske beležke.

Zgodbe za male otroke. Ali bi pisal, ali ne, saj tako ne bo nič pomagalo? Toda komur naše razmere in težnje niso znane, nam tudi pomagati ne more in ne zna. Saj veste, kakšne šole imamo na Koroškem. Duhovnik v šoli mora učiti slovenske otroke slovensko čitati, na pisanje že več misliti ni. Če duhovnik ne nauči otrok slovensko čitati, ti ne morejo rabiti slovenskega katekizma in slovenskih zgodb. Če se duhovnik ne briga za slovensko čitanje v šoli, bo imel med Slovenci svoje župnije večinoma nevedneže, ki slovensko čitati ne znajo, nemščine pa ne razumejo. Najpripravnejša pomožna knjiga za slovensko čitanje so bile dosedaj Kržičeve »Svete

zgodbe za male otroke«. Knjiga je poceni, je zanimiva in zbudi veselje, ker je pripovedne vsebine. Katekizem je kot prva čitanka pretežaven. Knjiga po Pichlerjevem »Religionsbüchlein« bo precej draga. (Pa bo dobra za tri letnike. Op. ured.) Panholzerjeve male zgodbe so tudi predrage in za začetnike v čitanju pretežavne. — Kržičeve zgodbe so pošle. Novega natisa menda ne nameravajo več prirediti; toda nekateri katehetje na Koroškem jih bridko pogrešamo. Tudi za male prvoobhajance naših šol bi bile Kržičeve zgodbe ravno prave. — Na merodajnem mestu naj se navedeni razlogi nekoliko v pretres vzamejo in naj se razmišlja o tem, ali ne bi bilo umestno, da se priredi nova izdaja Kržičevih »Svetih zgodb za male otroke«. — Župnik Ant. Benetek.

So res težave... Vnet katehet z dežele nam piše: »Še vedno sem na nejasnem, kako naj poučujem v 2. razredu; vedno se še »lovim«, dasi že osmo leto delujem kot katehet. Tu, se mi zdi, imam najmanj uspeha; tudi »Podrobni načrt« me ne reši težav v tem oddelku. Kaj naj storim z Z g o d b a m i, ko večina otrok še brati ne zna, ali pa berejo prav nerodno in počasi. Letos poizkušam tako: Zgodbo prečitam, potem jo povem s svojimi besedami ter razložim, kar je potrebno; nato izvlečem iz nje posamezna vprašanja, jim dam obliko, kakršno imajo v katekizmu. Z večkratnim ponavljanjem izkušam otroke naučiti, da odgovarjajo. Slednjič napišem na tablo številke teh vprašanj, da jih morejo najti v katekizmu...

Toda ta način je zelo zamuden; za izpraševanje ne ostane skoraj nič časa. Otrokom zabičavam, naj tudi doma prebirajo zgodbe, ki smo jih v šoli obdelali, a le malo jih je, ki bi to tudi res storili.« — M. J.

Gospod tovariš, ki se toliko in tako trudi v 2. razredu, izvršuje v polni meri svojo dolžnost, pa mora imeti tudi lepe uspehe. Uspehi seveda niso vselej v tem, da znajo otroci čedno odgovarjati, ampak v tem, da so res poučeni in da nauke pretvarjajo v dejanje. Ako imajo otroci 2. razreda po dve tedenski uri verstvenega pouka, se to, kar naroča

»Podrobni načrt«, z lahkoto izvrši. Mnogo pa zavisi od tega, kako so se otroci v prvem letu naučili čitati. Vsekako pa gre povsod — tudi v najboljših 2. razredih — izpočetka zelo počasi in je treba posamezne zgodbe (vsaj prvi mesec) razkosavati, zraven pa potrpeti, ako otroci ne morejo še točno odgovarjati. Tam, kjer imajo otroci domačo pomoč, so hitro premagane prve težave. — S katekizmom v 2. razredu ni dosti pomagano; četudi si otroci vtepejo v glavo z bogoslovno tankovestnostjo zveržene odgovore, umevajo jih pa vendar le malo ali pa nič. V 2. razredu naj bo povečini zgodba tisti vir, ki bo dal dosti snovi za verstvene resnice in npravstvene nauke. Na tem principu je sestavljena tudi nova Pichlerjeva knjižica »Kath. Religionsbüchlein«, ki je namenjena prvim trem letnikom ljudskih šol in ki bo — po definitivni ureditvi — začetnica nove dobe katehetskega gibanja in delovanja v ljudski šoli.

Kateheze za male prvospovedance in prvoobhajance, kakor tudi za birmance so v rokopisu in v korekturi pripravljene ter oddane tiskarni. Drezali bomo, da s tiskom ne bodo preveč odlašali. Ako bi tiskarji ne bili izpregli, bi gg. katehetje knjigo že imeli lahko v rokah.

Vse o svojem času! Če se zahteva za prvo sv. obhajilo zgodnja doba, je s tem obenem združen tudi postulat, da naj se mladina čimpreje seznanj — po zmožnosti — s skrivnostjo najsvetejše daritve. Že strokovnjak Mey trdi, da se s poučevanjem o sv. maši ne sme čakati tiste dobe, ko so otroci sposobni za reden pouk o svetj daritvi po osnutku in navodilu, ki ga ima katekizem. S to zahtevo soglaša tudi katehetski pisatelj Minichthaler, ki je v svojem referatu (I. kateh. tečaj v Inomostu) vprašanje: »Kdaj naj začne katehet s poukom o sv. maši?« takole razrešil: »Ali naj počakamo, da pride na vrsto razlaga sv. maše, kakor to določa učni načrt? Ali naj porabimo priliko, ko pridemo pri bibličnem pouku do zadnje večerje? — Oboje se mi zdi prepozno. Prve navade in vtisi so najmočnejši in najvplivnejši. Ako se otrok v prvih šol-

skih letih razvadi, da se brez spoštovanja in brez pobožnosti udeležuje svete daritve, se pozneje ne bo prav lahko na bolje obrnilo. Zato pa navajaj otroka za pobožnost pri sv. maši takoj, ko začne v šolo hoditi ter nadalj to prakso po vseh stopnjah šolskega življenja. Pouk o sv. maši se ne dá in ne sme izvršiti v nekaj urah; pouk ta sploh ni toliko pouk, ampak del vzgoje, ki je naj bo deležen vsak otrok na vseh kategorijah šolanja. Seveda bo delo vzgojitelja po raznih oddelkih razmeram prilagodeno. Drugače bo učil v nižji skupini, kjer so otroci dostopni bolj vnanjosti, — drugače bo ravnal na srednji stopnji, in zopet drugače pri mladini, ki stopa v življenje...«

Zdrava Marija... Marsikaj smo v novejši dobi že dosegli, marsikaj prevrgli in izpremenili. Ali ni še prišel čas, da bi se tudi glede molitve »Češčena Marija...« prilagodili skupnosti drugih slovanskih jezikov in se oprijeli besedila, ki bi bolj ustrezalo latinskemu ali grškemu izvorniku! Pred nekaj leti se je že govorilo, da bomo molili »Zdrava Marija« — namesto »Češčena...« pa je zmagal ozir na ljudstvo, češ, bo spet godrnjanje... Izkušnja pa prepričuje, da je ljudem kakšna taka novost še celo všeč, osobito če je novost bolj umljiva, pripravna in domača. (Kako hitro se je n. pr. udomačil lep pozdrav »Hvaljen Jezus«!) Enako naj se že tudi vpostavi beseda »blagoslovljena«, mesto »blažena«, saj je v antifoni »Češčena bodi Kraljica« ta izraz (blagoslovljena) že davno udomačen...

To stvar smo sprožili radi tega, ker nam je neki g. tovariš z dežele sporočil, da otroci pri gospodični učiteljici v prvem razredu že molijo »po novem«... Svojevoljno vpeljavati novotarije v cerkvene molitvice — seveda ni dovoljeno, zlasti zato ne, ker se s tem krha edinost; ta slučaj pa kaže, da bi ne bilo neumestno, ako se oprimemo besedila, ki je tuintam že v rabi in v navadi.

Po treh letih, odkar je izšel papežev dekret »Quam singulari«, je objavil tudi nadbiskupski ordinariat v Zagrebu, naj se papežev dekret izvršuje; dodal je pa tudi nekaj navodil in ukazov. Ordinariat

izjavlja, »da se smejo otroci pustiti k sv. obhajilu že pred sedmim letom, ako imajo nekoliko znanja in nekoliko početne pobožnosti, ki zadostuje za prejem sv. obhajila. Katehetje morajo že prvo šolsko leto pripravljati otroke za sveto spoved in sv. obhajilo. Ta priprava — na temelju bibličnih zgodb — naj obsega glavne verstvene resnice, posebej pa nauk, da se daje Jezus sam v svetem obhajilu za hrano duši, ki mora biti čista in prosta smrtnega greha. Svečano prvo sv. obhajilo naj se opravi na belo nedeljo ali pa na god sv. Alojzija. Skupno s prvoobhajanci naj prejmo sv. Reš. Telo tudi drugi otroci. V naslednjih šolskih letih naj se nauk o sv. obhajilu dovrši in izpopolni. Katehetje in dušni pastirji naj skrbje, da bodo otroci pogosto hodili k sv. obhajilu, osobito tisti, ki se poslove od šole. Odpravi naj se navada, da morajo otroci večkrat poprej opraviti sv. spoved, preden se jim dovoli sv. obhajilo.«

Zgledi.

Za prvo sveto obhajilo. Ko je general Radet vsled povelja Napoleona I. imel odpeljati sv očeta Pija VII. kot ujetnika, se mu je to-le pripetilo. V papeževi palači so bila vsa vrata do papeževega stanovanja zaprta. Odpreti so jih torej morali s silo. Tudi general Radet se je udeleževal tega dela. Slednjič so prišli do sv. očeta. Bil je miren in zbran ter pripravljen za najhujše. General je bil pa naenkrat ves zmešan in razburjen; komaj je mogel povedati, da ima povelje od Napoleona, naj ga odpelje v ujetništvo. Generala so potem, ko se je papež Pij VII. zopet povrnil v Rim, vprašali po vzroku te neumljive razburjenosti. Odgovoril je: »Poprej sem imel dosti poguma in odločnosti, dokler sem bil sam; ob pogledu na svetega očeta sem se pa spomnil prvega sv. obhajila. To me je tako prevzelo.«

Dan prvega sv. obhajila je res tako pomenljiv, da nas spomin nanj vse žive dni spremlja, nas tolaži, potrjuje v dobrem, odvrtača od hudega in od slabih potov. In zakaj? Zato, ker je ta dan oko bilo vedro, vera trdna, duša čista, srce tako polno sreče in veselja!

Stari in novi časi. List »Ostravsky Kray« (l. 1908., avg. štev.) je objavil tale zanimiv dogodek: V neki moravsko-ostravski občini pride črevljar Kopejtko, socialen demokrat, v župnišče ter prosi župnika, da bi šel krstit otroka, ki mu je on za botra. Po izvršenem sv. obredu vpraša Kopejtko, koliko da je dolžan. Župnik odgovori: »Eno krono.« Nato Kopejtko: »To je preveč; ne plačam. Naš socialnodemokraški list »Pravo Lidu« je pisal o stolnem redu iz dobe cesarja Jožefa (1781). Tam stoji, da se za krst plača samo tri krajcarje.« Župnik: »Dobro; pa ti trije krajcarji morajo biti iz dobe cesarja Jožefa II.«

Ker jih pa socialni demokrat ni imel, mu reče župnik: »Le pojdite mirno domov; za krst ne zahtevam od vas prav ničesar.«

Črevljar se poslovi in gre domov. Nekaj dni nato dá župnik temu sodružu napraviti par črevljev. Ko mu jih vaje-nec prinese, pošlje župnik mojstru 12 krajcarjev za črevlje. Mojster pride kmalu nato ves razburjen in razkačen v župnišče ter se huduje: »Ali ste znoreli, da mi pošljete 12 krajcarjev za črevlje?« Župnik odgovori: »Ne, ljubi prijatelj, meni se ne meša, ampak plačal sem po isti meri, kakor ste hoteli vi meni za krst plačati. Vi plačate za krščevanje tri krajcarje, jaz pa plačam za črevlje tudi tako, kot so plačevali za časa cesarja Jožefa; takrat so se dobili črevlji za 12 krajcarjev.«

Debelo je gledal črevljar ter vzdihnil: »Tako se pa nismo zmenili.«

Bog vé, če se je potem še kdaj skliceval na Jožefinsko takso?!

Razveljavljena je volitev učiteljev-strokovnjakov za mestni šolski svet v Ljubljani, ker jo je vodil župan ljubljanski kot predsednik c. kr. mestnega šol. sveta, namesto okr. šol. nadzornika.

Razširjenje ljudskih šol. Četverorazrednica je dovoljena v Boštanju in v Litiji; na Vojskem se ustanovi dvorazrednica. Novo šolo dobé na Golem.

Vojaški učitelji, ki imajo usposobljenostno spričalo za pouk na meščanskih šolah ali pa so se v svojem delovanju močno odlikovali, bodo po novi naredbi mogli doseči 8. činovni razred.

Zakon za odmero učiteljskih dohodkov na Kranjskem ima take-le postavke:

Stalno učiteljstvo se uvrsti v tri razrede s prejemki 1400 K, 1700 K, 2000 K. — Provizorične učiteljske moči z zrelostnim spričalom dobe adjutum 800 K; prov. učiteljske moči z usposobljenostno preizkušnjo dobé 1200 K. Kdor prejema samo adjutum 800 K, pa je imel doslej draginjsko doklado, se mu doklada izplačuje tudi v bodoče.

Vsak učitelj ima pravico do deset triletnic po 160 K, ako je oženjen; samski učitelji in vse učiteljice imajo triletnice po 100 K.

Opravnica doklada znaša od 200 do 400 K.

Stanarina v Ljubljani od 850 do 500 K; izvan Ljubljane od 550 do 250 K — tam kjer ima učiteljstvo po zakonu pravico do stanovanja.

Učitelji za neobvezne stroke in učiteljice ročnih del dobivajo stalno nagrado, in sicer za vsako tedensko uro 50 K na leto.

Za pouk na ekskurendošolah se dobiva nagrada od 800 do 500 K.

Za pouk krščanskega nauka se dovoli katehetom v dušnem pastirstvu za vsako tedensko uro letnih 30 K. Dve tedenski uri sta obligatni. — Stalnim katehetom se vštevajo službena leta pred definitivnim nameščenjem v pokojnino. Plačo imajo I. razreda.

Pokojnina se odmerja vsemu učiteljstvu po dosedanem ključu. — O podrobnostih bomo poročali pozneje.

Boljša bodočnost. Zadnje zasedanje kranjskega deželnege zbora je bilo odločilno za blagostanje učiteljstva. Vse je nestrpnost pričakovalo, kako se bo sponeslo krušno vprašanje pedagoškega stanu. Od naše strani se je precej pritiskalo in svetovalo. Iz krogov poslancev se je čulo, da še vse umestno ni bilo, kar se je začelo... No, vsaj očitati si ne bo treba, da smo premalo dregali. Prošnje, načrti, deputacije, spomenice — vse je klicalo: Pomagajte, rešujte, zadovoljite učiteljstvo! Poslanci so obljubljali, eni več, eni manj, nekateri so se tudi bolj trdo držali. Slednjič se je voz, ki je imel pripeljati kruha učiteljstvu, vendarle premaknil. Deželni odbor je predložil zbornici načrt za regulacijo dne 24. februarja. Radovednost, kako bo voz obložen, je bila napeta... »Slovenec« je še isti dan objavil glavne postavke nove regulacije. Prvo učinkovanje je bilo raznoliko: Po eni plati zadovoljstvo in veselje, po drugi čmerni obrazi... Kmalu nato je zagledalo beli dan obvestilo deželnozbornskega šolskega odseka, ki je prvotno predlogo v marsičem še izboljšal tako, da se celotna regulacija skoraj vjema z načrtom, ki ga je nasvetoval odbor »Slovenske zveze«. Končni učinek predlaganega izboljšanja je bil tak, da se je čulo iz ust vseh, ki smo imeli priliko z njimi govoriti, splošno zadovoljstvo. — Tako je S. L. S. zopet pokazala, da ji je ljudsko šolstvo, ljudska izobrazba, ljudski blagor glavna skrb, zato je dala učiteljstvu, ki naj vzgaja naraščaj dobrega in vernege slovenskega ljudstva za odlične ter iskrene katoličane in domoljube, — kar je mogla. Zastopniki kmetiških občin so bili sicer izpočetka nekako mrzli za to sicer vitalno vprašanje našega učiteljstva, ker je — kakor se je izrazil finančni minister kranjske dežele — imel vsakdo izmed njih. pred očmi nekaj takih

eksemplarov iz učiteljskih vrst svojega okraja, ki ne delajo časti učiteljskemu stanu, ki so vse prej, nego pedagogi, poleg tega pa še zakleti protivniki stranke, katera odločuje o usodi kranjskega učiteljstva... Vendar pa je slednjič zmagal ozir na dobro, skrbno in pošteno učiteljstvo, pa tudi ozir na nujno potrebo. — Gospodom poslancem, ki so se spomnili obljub, izrečenih ob raznih zborovanjih »Slovenske zveze«, pa so se ob tej priliki zavzeli za učiteljstvo — priznanje in iskrena zahvala!

Predloga o šolskem zakonu za deželo Kranjsko in predloga o regulaciji učiteljskih plač je bila sprejeta v plenarni seji deželnega zbora dne 2. marca. Iskrena prošnja naša in odkrita želja vseh prijateljev učiteljstva in šolskega napredka je, da bi ta nova postava dobila čimprej najvišje odobrenje.

Katehetje manj vpoštevaní. Po novi regulaciji pride katehet res v I. plačilni razred; toda ne sme se pozabiti, da začne katehet svoje službovanje kot duhovni pomočnik in veroučitelj v 25. starostnem letu, forej nekako pet let kasneje od učitelja. Službo definitivnega kateheta pa dobi bogvekdaj pozneje. (Sedanji katehetje so služili v dušnem pastirstvu povprečno po 10 let.) Če se še vpošteva, da je katehet akademično izobražen, da nima pričakovati napredovanja v službi, da ima najvažnejšo in najtežavnejšo službo, ki mu nalaga še razne stroške, je čisto upravičeno, ako ga uvrste takoj v I. plačilni razred. Pričakovati je pa bilo, da bodo prejšnje službovanje všteli tudi v službene prejemke in ne le v pokojnino, saj so itak že pri krajšani pri triletnicah in stanarini, ker so jih uvrstili med učiteljice. Ako bi hotel potemtakem katehet priplezati do vseh dovoljenih triletnic, bi moral službovati celih 40 let, dočim jih imajo učitelji že z 32. službenim letom. To je pa pri katehetih izključeno. Razlika med oženjenim nadučiteljem in med katehetom v Ljubljani bo ob tridesetletnem službovanju ta-le: Katehet bo imel dobrih 3000 K, nadučitelj pa do 4800 K;

nadučiteljica bo imela v istem času tudi 400 K več. — To v odgovor liberalnemu poslancu dr. Ravniharju in še drugim, ki bodo kljub temu zabavljali, da so katehetje protežirani. — Kolikor se je doseglo za definitivne katehete (starejši, ki so bili že doslej v I. plačilnem razredu, bodo itak samo za malenkost na boljšem), se je storilo vsled odločnega nastopa poslanca in kanonika Lavrenčiča, ki mu gre naša zahvala!

Kam in kaj? Toliko se toži čez »ta revni učiteljski stan,« a je kljub temu učiteljskega osobja skoraj povsod na preostajanje. Prusko naučno ministrstvo je nedavno objavilo, da čaka ondi točasno službe 1000 učiteljev in 1100 učiteljic. Ministrstvo jim svetuje, naj porabijo učiteljski abiturienti prosti čas za nadaljnjo izobrazbo.

Usposobljenostne preizkušnje za občeljudske in za meščanske šole v terminu meseca aprila se prično pri c. kr. izpraševalni komisiji v Ljubljani v petek, dne 17. aprila ob 8. uri na učiteljšču v Ljubljani. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji je po predpisanem službenem potu pravočasno vložiti tako, da bodo do 4. aprila v rokah izpraševalne komisije.

Odpuščen. C. kr. okrajni šolski svet za ljubljanski okraj je v seji dne 18. dec. 1913 soglasno sklenil, da se v bodoče list »Učiteljski tovariš« opusti, ker ne ustreza več pedagoškimi ali šolskim namenom, ampak strankarski politiki. Enaka usoda je zadela tudi »Popotnika«.

Provizorij je dovoljen češkemu učiteljstvu. Za priboljšek k učiteljskim plačam je določenih za leto 1914. celih 12 milijonov kron. Češko učiteljstvo je, kakor znano, pretilo že s pasivnim odporom, ako bi se ta obljuba ne obistnila.

Celibat učiteljic na Hrvatskem se baje odpravi.

Hrvatski deželni šolski nadzornik za ljudske šole Anton pl. Cuvaj od Carevdara je vsled lastne prošnje umirovljen.

Zastopstvo deželnega odbora v kranjskem deželnem šolskem svetu. Redni člani: Jaklič Franc, drž. in dež. poslanec; Jarc Evgen, drž. in dež. poslanec; msgr. dr. Evgen Lampe, namestnik dež.

glavarja; Remec Bogumil, ravnatelj Slov. trgovske šole. Namestni člani: Dermastja Karel, deželni poslanec; dr. Zbašnik Franc, podravnatelj dež. uradov; dr. Zajec Ivan, dež. odbornik; dr. Pogačnik Lovro, deželni tajnik.

Profesor, ki ima največ izpitov, je naš rojak g. Josip Jenko. Zdaj, ko se bliža čas, da bi lahko zaprosil za pokojnino, pa je postal še doktor modroslovja. Promoviran je bil na dunajskem vseučilišču dne 13. februarja t. l. Novi gospod doktor slušbuje sedaj v Trstu ter ima skupno že skoraj 30 službenih let.

Drugi »Počitniški tečaj« Slovenske Šolske Matice v Ljubljani. Ker je prvi »Počitniški tečaj« Slovenske Šolske Matice izredno lepo uspel, namerava omenjeno društvo ob velikih počitnicah 1913/14. leta poizkusiti z drugim takim tečajem v Ljubljani. Poleg strogo znanstvenih predavanj se bodo vršila tudi posebna predavanja o metodiki važnejših predmetov ljudskošolskega pouka. Ta predavanja nameravajo seznaniti poslušalce vobče z aktualnimi vprašanji na polju metodike dotičnega predmeta in osobito mladim učiteljem in učiteljicam pokazati pot, kako se naj pripravljajo na izpit učne usposobljenosti in jih seznaniti z dotično literaturo.

Znanstvenim predavanjem so priglasi ti-le predmeti:

1. Ravnatelj V. Bežek: Nekatera poglavja iz dušeslovja in vzgojeslovja zlasti o čustvih, volji, o vzgoji z biološkega in genetskega stališča (6 ur).

2. Prof. dr. P. Grošelj: a) Spektralna analiza; b) energija in njena senca eutropija; c) fizikalno-kemiški temelji fotografije; č) kozmologija; d) zlet na luno; e) velikani v preteklosti lune (6 ur).

3. Prof. dr. Fr. Ilešič: a) Pravljice in pripovedke; internacionalni motivi in zgodovinska fakta v njih. (Pojasnjeno na zgledu: Zidanje Skadra grada na pesmih o kraljeviču Marku in kralju Matjažu); b) Balada in romanca. Iz njih zgodovine; c) iz zgodovine romana; č) v čem je poetičnost jezika; d) težave vsake razvrstitve umetnosti v oddelke; e) subjektivna in objektivna kritika. Ideja in tendenca (6 ur).

Prof. dr. V. Kušar: Odnosaji med geometrijo in aritmetiko. Razvoj matematičnega pojmovanja (6 ur).

5. Prof. dr. K. Ozvald: Najvažnejši izsledki eksperimentalne pedagogike (6 ur).

6. Prof. M. Pirc: Izbrana poglavja iz slovenske zgodovine: a) iz najstarejše dobe; b) turške vojne; c) reformacija na Slovenskem; č) Ilirija oživljena (6 ur).

7. Prof. dr. G. Sajovic: a) rastlinske družbe s posebnim ozikom na domače ozemlje (biološko predavanje s svežimi objekti in s slikami (3 ure); b) nekaj o rastlinskih plodovih in semenih (2 uri); c) kuščarice na Kranjskem in sosednem ozemlju (preparati v alkoholu in skioptične slike) (1 ura).

8. Ravnatelj H. Schreiner: O samovladi učencev (Shool-city) in o državljski vzgoji (6 ur).

9. Prof. F. Seidl: Rastlinstvo naših Alp (s skioptičnimi slikami) (6 ur).

10. Ravnatelj dr. J. Tomiňsek: a) O disciplini in disciplinarnih sredstvih (3 ure); b) učenje jezika in jezikovni pouk (3 ure).

11. Prof. A. Vales: a) Nove hipoteze o zemeljski notranjčini; b) kako nastajajo in se izpreminjajo rudnine in kamenine; c) kemična analiza nekaterih rudnin (6 ur).

Metodiški tečaj: V tem tečaju bodo predavali: 1. Ravnatelj H. Schreiner (pedagogiko). 2. Prof. dr. Ilešič (metodiko slovenskega jezika). 3. Prof. M. Pirc (metodiko zgodovine in zemljepisja). 4. Prof. L. Lavtar (metodiko računstva) in 5. prof. A. Vales (metodiko prirodopisja in prirodoslovja).

Vodstvo si pridruže pravico, po potrebi kaj malega izpremeniti na tem vzporedu. Predavanja se začno 31. avgusta in končajo 12. septembra t. l. in se bodo vršila od 7. do 11. ure predpoldne. Metodična predavanja bodo od 11. do 12. in od 2. do 4. ure. Po predavanjih bo vsak dan prilika, da se posejijo pod vodstvom strokovnjakov znanstvene in tehnične naprave (muzej, botanični vrt, elektrarna itd.) v Ljubljani in njeni bližnji okolici. V nedeljo, dne 6. septembra, bo ob ugodnem vremenu

kak večji poučni zlet. Urnik se objavi pravočasno.

Poslušalci plačajo udeležnine 20 K in imajo pravico poslušati vsa predavanja znanstvenega in praktičnega tečaja, v kolikor jim ne bo morebiti deloma zaradi kolizije nemogoče. Poseben odbor se bo trudil, da pridobi udeležencem tečaja kolikor mogoče gmotnih olajšav glede stanovanj — deloma morebiti tudi brezplačnih — skupnega kosila in večerje itd. Kdor reflektira na kake olajšave, ki se bodo o pravem času razglasile, naj naznani svoje želje.

Tečaj se vrši samo tedaj, ako se oglasi do Velike nedelje (18. aprila) zadostno število udeležencev. Prijavam, ki se naj pošiljajo podpisanemu, je priložiti udeležnino 20 K, ki se vrne samo v tem slučaju, ako bi tečaja sploh ne bilo. V prijavi naj se navedejo predmeti znanstvenega tečaja, ki jih dotičnik hoče poslušati in ali se želi udeležiti tudi metodičnih predavanj. — H. Schreiner, c. kr. ravnatelj v Mariboru.

Učiteljske izpmembe. V seji c. kr. dež. šol. sveta za Kranjsko dne 23. februarja 1914 so bili nastavljeni sledeči gg. učitelji in gdčne učiteljice: Berglez Avgustin, Hubad Serafina, Krakar Angela (doslej na Brezovici) kot def. učit. v Spodnji Šiški; Palme Marija, uč. v Postojni kot mestna učit. na nemški dekl. osemrazrednici v Ljubljani; Lovše Anton, nadučitelj v Podgradu kot naduč. v Podbrezji; Paplar Marija kot def. uč. v Bukovščici; Peterlin Alojzij kot naduč. v Faravasi; Miselj Angela kot def. uč. v Grahovem; Schweiger Slavko kot def. uč. v Dobrepoljah; Janežič Franc kot def. uč. v Loškem potoku; Mencinger Lucija, prov. uč. na Vrhu pri Vinici kot def. uč. v Stari Lipi; Penko Justina kot def. uč. v Podstenju (Ilir. Bistrica); Završan Frančiška kot def. uč. v Dobljčah (Črnomelj); Bisjak Jerica, prov. uč. v Boh. Srednji vasi kot def. uč. na Dovjem; Draksler Ivana, prov. uč. v Mirni peči kot def. uč. v Mihovem; Vrhunc Frančiška kot def. uč. Vrhpolje pri Vip., Slapar Jakob, naduč. v Št. Gotardu kot naduč. v Olševku; šeme Helena kot def. uč. v Polici; Vadnjal Ivan kot naduč. v Premu; Zupanc Apolonija, prov. uč. na

Bledu kot def. uč. v Radovljici; Kavčič Feliks kot def. uč. v Rakitni; Vidic Edvard kot def. uč.-vod. v Retečah; Premk Alojzija kot def. uč. v Rožnem dolu; Vizjak Ciril, kot naduč. v Vremah; Vizjak Marija kot def. uč. v Vremah; Škufca Ivan, prov. uč. v Žužemberku, kot def. uč. v Selih pri Žužemb.; Šuligoj Ivan, uč. v Dol. Zemonu kot naduč. v Šturjah; Jarh Josip kot def. učitelj v Dragi; Zorc Pavla kot def. uč. v Stopičah; Strauss Josip kot def. učitelj v Topli rebri; Blenkuš Alojzij, kot def. uč.-voditelj v Starem kotu. — **Premeščena** sta učitelj Albrecht Luka od Sv. Ane pri Tržiču v Cerklje, in Bähler Leopold, nadučitelj v Žireh, v Grahovo.

Za pomožno učiteljico na zavodu za manj nadarjene otroke v Ljubljani je imenovana izprašana učiteljica gdčna Marta Maier.

Smrtna kosa. V Selcih nad Škofjo Loko je 17. februarja umrl ondotni nadučitelj g. Josip Jeglič. Pobrala ga je sušica v 30. starostnem letu. Ganljiv nagrobni govor je imel c. kr. okr. šolski nadzornik K. Simon; gg. tovariši in gdčne tovarišice pa so se poslovili od pokojnega nadučitelja s tolažilnim petjem.

Novi člani katehetskega društva: Čč. gg. Škerbec Matija, kaplan, Škocijan pri Mokronogu; Spindler Fr., m. kaplan, Brežice; Brešar Josip, župnik, Velesovo; Pavlič Franc, kaplan, Mirnapeč; Martinčič Andrej, kaplan v Hrenovicah.

Za suplenta na c. kr. državni gimnaziji v Kranju je imenovan katehet dr. Jakob Kotnik, kaplan v Kranju. Katehetsko mesto na kranjski gimnaziji je razpisano. Rok za prošnje do 23. marca.

Naša zborovanja.

Občni zbor ljubljanske podružnice, ki šteje (z okolico) 142 članic in članov, je bil sklican na dan, ko se je otvoril novi parlament dežele Kranjske. Predsednik Jeglič je izražal upanje, da je vendar enkrat napočil čas, ko bo kranjsko učiteljstvo moglo z zadovoljstvom in hvaležnostjo kazati na sedanje deželne očete kot rešitelje iz gmotne stiske in bede. — Tajnik Janežič je v jednatih besedah naslikal podružnično delovanje preteklega poslovnega leta. Naštevajoč

razna predavanja je pristavil umestno opombo, naj bi med predavatelji zazrli čim največkrat strokovnjake iz učiteljstva samega. — Račune in denarne zadeve je pojasnila voditeljica blagajne gđena Šornova. — Želji g. tajnika, naj bi se za predavanja javljale učiteljske moči iz ljudske šole, je sledil takoj krepak odmev. Kot predavatelj je nastopil mlad g. tovariš Anton Dragan, ki si je bil izbral nelahko nalogo (Telegrafija in teleskopija), pa jo je pogodil i umno i spretno. S prožnostjo v jezikovnem in stvarnem oziru, ki bi jo pričakovali od vajenega govornika in strokovnjaka, je s pomočjo razvidnih nariskov razjasnjeval in tolmačil napredek moderne dobe na polju telegrafije in teleskopije. Upamo, da bo večak Dragan svoje zanimivo predavanje sestavil v obliki znanstvenega članka, da ga podamo širši javnosti.

Ljubljanska podružnica »Slomškove zveze« je pridobila v profesorskih članih mnogo klenega prirastka. Srednješolski profesorji bodo krepili ugled naše zveze, obenem bo pa naše ognjišče (naša zborovanja) zažarelo v novem ognju. O tem nas prepričuje nastop našega člana prof. Grafenauerja, ki je imel dne 14. januarja pri zborovanju podružnice za Ljubljano in okolico tehtno leposlovno predavanje, ki bi bilo primerno tudi za širše poslušalstvo. Govoril je o raznih strujah, ki so se pojavljale tekom slovstvenega razvoja pri raznih narodih in pa o vplivu teh struj na slovenske leposlovne pisatelje. Pojasnjuje romantično poezijo, realistično strujo, novi klasici-

zem, naturalizem in simbolizem, je gospod predavatelj spretno razvrstil karakteristične pojave v slovenskem slovstvu ter s primernimi zgledi dokazal, kako in v koliko so označeni toki v svetovni literaturi imeli vpliv na naše pisatelje. Vsekako je tako znanstveno predavanje vrlo poučno, pa tudi potrebno za učiteljstvo; g. profesorju, ki je tudi s to jedrnatno razpravo dokazal ne le temeljito znanje in podrobno poznavanje slovenskega slovstva, ampak tudi izredno fineso v presojanju in porazdelbi posameznih slovstvenih del, bodi tudi na tem mestu izrečena iskrena zahvala.

Notranjska podružnica »Slomškove zveze« je zborovala dne 9. oktobra pod Premom ob zelo dobri udeležbi. Referent nadučitelj Grad iz Košane si je izbral lepo tvarino: »Otroška duša — največji zaklad učiteljev«, ki jo je obdelal z njemu lastno spretnostjo. Po zborovanju so si navzoči ogledali krasno sadno razstavo.

Drugo zborovanje je bilo dne 4. decembra v Trnovem. Predaval je katehet Andr. Ažman iz Postojne: »Negovanje simpatičnega nagona v šoli«. Dodal je mnogo zgledov iz svoje bogate šolske prakse.

Ta dan je praznoval tudi zavod čč. šolskih sester v Trnovem 25 letnico svojega obstanka. Tega praznovanja so se udeležili tudi vsi zborovalci naše podružnice. Prekrasen spored je očaral vse. Tu smo pač videli, kolikega pomena so čč. šolske sestre za celo Notranjsko in bližnjo Istro.

Vzgoja

»Naša mladina po dovršeni ljudski šoli« — na to velikokrat premalo obdelano polje je popeljal dr. L. Pogačnik ljubljansko in okoliško učiteljstvo »Slomškove zveze«, zbrano na mesečnem sestanku dne 4. decembra v Ljubljani. Gosp. govornik, ki je kot iskren mladinaljub znan že širom naše domovine, je s krepkim poudarkom in s svetlim žarom globoke bistrumnosti

posvetil v nekatere temine vzgojnega torišča ter pokazal, kaj po njegovi sodbi še manjka našim mladenicem in mladenkam, ko stopajo po dovršeni ljudski šoli v javno življenje. — Iz obsežnega njegovega govora hočemo posneti samo poglavitne misli.

Za splošno kulturo in izobrazbo se pri nas mnogo stori, dasi šolstvo še ni tako razvito kot n. pr. na Češkem. To-

da izobrazba se ne sme izjaloviti in zaiti v napačne smeri. Izbiti je treba napačno pojmovanje, kakor da bi se pošteno kmečko delo in izobrazba izključevala. Na Češkem vidiš ob nedeljah v navadnih občinah čedno oblečene dame s klobuki. Ako vprašaš: Kdo pa opravlja tu domača, poljska dela, kdo vardeva živino, ti bodo odgovorili: Dame, ki so danes v klobukih. Pri nas? Fantje, dekleta iz bolj-ših hiš hočejo veljati za inteligenco, če so le videli par razredov druge, nego vaške šole. Pisarna je fantu ideal, gospodična pa, ki je bila par let v mestu, komaj prime še za kako kmetiško delo ter le čaka trenutka, ko jo bo rešil kak orožnik ali dacar. »Iš č i d o m a s r e č o, ne hodi v Ameriko, vzljubi domačo grudo!« te besede naj bi zvene le zopet in zopet naši mladini po ušesih. — Kulture želimo in privoščimo naši mladini, a ta kultura naj je ne odtuji domačemu, kmetiškemu delu, naj je ne loči od življenja, ki jo čaka. 90% naše mladine je namenjena za gospodarstvo, za delo. Naše ljudsko šolstvo bodi prikrojeno temu smotru primerno. V ljudskošolski deci naj se budi in vzgaja z misel pa tudi veselje za delo, ki redi in ohranja naš narod. Ako hočemo dvigniti blagostanje naše dežele, moramo dvigniti misel za tisti stan, ki edini more dvigniti iz zemlje bogastvo. Zato pa hočemo v narodu zbuditi zavest, da je kmetiški stan najbolj časten in najbolj neodvisen. V šolskih berilih naj bi se našlo čimveč sestavkov o naših čebelicah, o naših sivkah, o naših cvetkah, o slovenskem domu itd. S tem bi zanetili čedalje večjo ljubezen do doma in do domače zemlje. — Šola naj vcep-lja ljubezen do živali. Živinoreja je velik vir dohodkov; ljubezen do domače živine mladeniču ne bo pripustila, da bi se tako hitro ločil od domačije. — Zmisel za kmetiški stan okrepimo, pa smo storili važno kulturno delo.

Druga misel, ki jo je gosp. govornik poudarjal, je ta-le: O t r o k

mora iz ljudske šole ponesti z misel za organizacijo. Kolike važnosti je danes ob splošnem pomanjkanju delavnih moči n. pr. stroj; in take potrebsčine kmetu preskrbi organizacija — zadruga.

Tudi ni brez pomena, kar je priporočal na tretjem mestu, da naj se namreč mladina po možnosti seznanja tudi z ustavnimi pravicami, ki jih pri nas ljudstvo uživa. Že v šoli naj bi se mladina poučila, kaj je občina, kakšne pravice imajo občani, kaj jim je župan itd.

Tendenca preglednega in z zdravimi dovtipi prepletenega govora je bila: Šola naj se približa življenju: Učitelj vzgajaj za cilj časnega življenja, katehet pa za cilj večnega življenja! (Učiteljski zbor je ob sklepu pozdravil gosp. predavatelja z dolgotrajnim ploskanjem.)

O nadaljnjih točkah, ki so se nato s precejšnjim ognjem obravnavale, bomo sporočali, če bo kaj uspeha.

Seksualna razjasnitev in škofje v Nemčiji. Nemški škofje imajo vsako leto zborovanje v Fuldji. Ob zadnjem škofovskem sestanku so sklenili o takozvani seksualni razjasnitvi dati sledeča navodila:

1. Nasplošno naj bodo pedagogi v tem vprašanju proti mladini silno previdni in varčni. V posameznih slučajih, ako je razjasnitve treba, naj smatrajo to za svojo dolžnost najprej starši, potem katehet ali spovednik, ali pa učitelj oziroma učiteljica.

2. Skupno seksualno razjasnitev v predavanjih pred skupinami učencev in iz šole izstopivših mladih ljudi — je treba zavračati.

3. Vzgoja za sramežljivost in visoko spoštovanje čistosti naj se že zelo zgodaj neguje. (V ta namen so izdali škofje l. 1908. skupen pastirski list.)

4. Ako se čuti, da potrebuje šoli odrasla mladina tozadevnega pouka, naj se tega loti z veliko previdnostjo mati (za deklice), mati ali oče (za mladeniče), ali pa v obeh slučajih spovednik. Tudi duhovni voditelji utegnejo v mladeniških družbah ali v zavodih z

diskretnimi pojasnili ali posvarili med štirimi očmi pomirjevalno vplivati.

5. Nikdar ne kaže dovoljevati skupnih telovadnih prireditev ali pa telovadnih pohodov ali izletov dečkov in deklic; enako naj se zabranijo daljši, večdnevni izleti deklic samih. Ostro je obsojati telovadne nastope deklic pred širšo javnostjo, kakor tudi javno plavalno tekmovanje, pa tudi skupno plavanje deklic in dečkov. Tlesnih vaj, ki so deklicam primerne ter se vrše v ženski rahločutnosti ustrežajočem obsegu, gotovo ne moremo zavračati. Toda ta obseg naj bi se določil po diskreciji verstveno - čutečega vzgojitelja, ne pa po razsodbi tehničnega učitelja. Zelo je obžalovati, da je postala v mnogih krogih ženska obleka (otrok in dam) nesramna; konferenca bi z veseljem pozdravila boj katoliške ženske zveze, ki bi bil potreben zoper žalostne zablode v ženski obleki.

Za skrajno silo. V prisilni delavnici bodo — tako se čuje — v skrajni sili segli tudi po brezovki, ako pri takozvanih korigendih v vzgojevališču vsi drugi vzgojni pomočki ne bodo nič izdali. Brezovka bo pa smela storiti svojo dolžnost edinole vpričo zdravstvenega nadzorstva.

Kako naj ravnamo v protialkoholnem boju? Glede šolske mladine ima ljubljanski »Škofijski list« (1913, št. 12) vzorno sestavljeno navodilo, ki naj bi bilo vsem katehetom in učiteljem merodajno:

1. Že v prvem šolskem letu, kmalu po začetku šolskega leta, naj se vprašajo otroci, ako so že pili pivo, vino, žganje. Katehet naj si zabeleži otroke, ki so že pili alkoholne pijače, kakor tudi one, ki jih še niso pili. Poslednje naj pohvali, prve naj pouči, kako hude posledice imajo alkoholne pijače, predvsem žganje, za dušo in telo. Pijó naj vodo, mleko — to je zanje in za odrasle najbolj zdravo.

2. Otroci naj se po prvem sv. obhajilu sprejemajo v Marijin vrtec; takrat se jim tudi pove, naj ne pijejo ne vina, ne piva ali še celo žganja.

3. V tretjem šolskem letu naj se vpele sistematični pouk o antialkoholnem

gibanju in o strašnem razdejanju, ki ga povzroča alkohol. Za podlago služi anti-alkoholni katekizem. — V šoli naj visi Weichselbaumova tabela o poškodbah glavnih organov človeškega telesa po alkoholu.

4. Zbuja naj se gnus do opojnih pijač, n. pr., da se opozarja na znane pijance v okraju, ki se valjajo po tleh, obleže na cesti in drugod. Opozarjati je dobro na slučajne nesreče (smrt, pobjoj), ki so posledice alkoholne zlorabe.

5. Katehet naj otroke-abstinate večkrat kontrolira, n. pr. ob gotovih godovih, praznikih, semnjih itd. Sploh naj jih večkrat opominja, naj ostanejo zvesti in stanovitni.

6. Katehet naj posamne partije katekizma in zgodb uporablja za protialkoholni pouk; n. pr. božje zapovedi, pogloblitve grehe, vesoljni potop, Noetovo zgodbo, izgubljeni sin itd.

7. Vpliva naj se na okr. šolske svete, da protialkoholne knjižice, osobito anti-alkoholni katekizem, brezplačno razdeljujejo med šolsko mladino.

8. Za pospeševanje treznosti naj se med šolsko mladino vpelje »Čebelica« ali domači hranilnik.

9. Praznik sv. Janeza Krstnika naj se po možnosti obhaja s primernim nagovorom pred šolskimi otroci, ali vsaj s prejemom sv. zakramentov.

10. S šolo in katehetom naj sodelujejo tudi starši. Vpliva naj se na to na leci, v spovednici, pri velikonočnem izpraševanju, posebno pri pouku mater . . .

»Skrb za mladino.« Ob novoletnem sprejemu je rottenburški škof dr. pl. Keppler svoji duhovščini rekel tudi tole: »Ako naj za novo leto določim geslo, naj bo izraženo v besedi: skrb za mladino. Ne vem, kaj bi trenutno bilo bolj nujno, kakor skrb za mladino, ki se poslovi od vsakdanje šole. Nikakor ne smemo in ne moremo mirno gledati, kako se odtuja ona naša mladina, ki smo jo z velikim trudom in naporom odgojevali in poučevali. Potrebne so organizacije za mladino . . . ; nobeno mesto ni preveliko, noben kraj premajhen, da bi se ne moglo ničesar storiti in doseči . . .«

Umestna prepoved. C. kr. deželni šolski svet je v zadnji seji odredil, da se obisk kino-predstav učencem ljudskih šol kratkomalo prepove. Dovoljene so na-

lašče za mladino prirejene predstave, toda lastnik kinematografa mora poprej spored predložiti učiteljstvu, da ga odobri ali pa odkloni.

Raznoterosti

Ustanovitelj otroških vrtcev umrl. Na Dunaju je umrl ravnatelj Albert S. Fischer, ki je ustanovil prve otroške vrtce v Avstriji. Na polju mladinske vzgoje je deloval 50 let; dosegel je visoko starost: 84 let.

Ministranti ne smejo kar tako zamujati šolskega pouka, ker jim to zabranjuje določila šol. in učnega reda, zlasti § 124., ki se glasi: »Uporabljati šolske otroke za opravila in dela, ki se ne vjemajo s šolsko disciplino, ki niso v nikaki zvezi z učnim namenom ali so nevarna zdravju otrok, je učiteljem strogo prepovedano . . .«. Kot opravičevalni izgovori veljajo pred postavo (§ 66. š. i. u. r.): Otrokova bolezen, nevarnost okuženja (če zbole osebe v istem stanovanju, oziroma tudi v hiši), bolezen roditeljev ali rodbinskih članov, ki nujno potrebujejo otrokovo postrežbo; dalje ako kdo v rodbini in sorodstvu umrje ali se kaj izrednega zgodi; slabo vreme, ako je otrokovo zdravje v nevarnosti; tako slaba pot v šolo, da se po njej ne more hoditi.

Pomagati se pač dá deloma s § 65., ki se glasi: »Dovoljenje, da sme kdo izostati, je praviloma izprositi poprej, za posamezne ure pri dotičnem učitelju, za en dan pri razredniku . . . etc.« Učitelj ima torej pravico dovoliti, da se učenec v posameznih izrednih slučajih sme porabiti med šolskim poukom za strežbo pri sveti maši. (Vide »Voditelj« 1913, p. 277.)

Otroci staršev, ki so brez konfesije. Upravno sodišče na Dunaju je z odlokom ddto 16. januarja 1913, št. 377 ex 1913, v pritožbi nekega Karla Čerovskýja iz Hořic na Češkem zoper odlok c. kr. ministrstva za pouk in bogočastje, zadevajoč veroizpoved Pravoslava Čerovskýja, razsodilo: Pritožba se kot ne-

opravičena zavrne. (Sledi utemeljevanje.)

S to odločbo je ponovno pribito, da po avstrijskih postavah ne sme biti noben ljudskošolski učenec brez konfesije. Starši, ki so brez konfesije, so dolžni skrbeti, da se določi njihovim otrokom v svrhu verstvene izobrazbe in vzgoje konfesija, ki je v Avstriji državno priznana.

Katoliška znanost. Od 10 akademskih nagrad, ki jih je razdelilo vseučilišče v Tübingenu (1800 slušateljev) dne 6. novembra m. l., je bilo podeljenih šest — katoliškim bogoslovcem. Mesto je povečini protestantovsko ter šteje samo 2970 katoličanov.

Za katoliško vseučilišče v Washingtonu. Dne 6. jan. t. l. je izročila posebna deputacija (»Kolumbovi vitezi«) kardinalu Gibbonsu 500.000 dolarjev (2½ milijona kron) za katoliško vseučilišče, da se ustanovi ondi 50 prostih mest za ne-bogoslovce. To lepo vsoto so nabrali tekom štirih let. Vseučilišče ima zdaj že čez 700 slušateljev; profesorski zbor šteje 75 članov.

Svobodnih, t. j. verskih šol je na Francoskem še mnogo. Ako bi jih vlada prepovedala in zaprla, bi bila prisiljena kar čez noč ustanoviti 25.000 novih razredov. To bi pa povzročilo 416 milijonov frankov novih stroškov; vrhutega bi bilo treba preskrbeti 25.000 učiteljskih moči, ki bi njih plače zahtevale okroglo 60 milijonov frankov na leto . . . Boj proti Cerkvi je drag in je Francijo stal že toliko kot izgubljena vojna, zato pa menda tega boja framasonski državniki ne bodo izvedli do konca.

Kako plačuje dunajska občina svoje uradnike. Najlepši dokaz, kako je naklonjena krščansko-socialna večina dunajskega občinskega sveta svojim uradnikom in služabnikom, so sledeče šte-

vilke: Državni uradniki 7. plač. razreda so v primeri z dunajskimi uradniki istega razreda za 600 K na slabšem; enako uradniki 8. plač. razreda. V vseh drugih nižjih razredih dobivajo magistratni uradniki od 100 do 500 K več nego državni uradniki istih kategorij. — Mestni uradni sluga na Dunaju ima takoj, ko je nastavljen, 500 K na leto več, nego definitivno novonameščen državni sluga.

Katoliški »Schulverein« je dobil novega predsednika: grofa Alfreda Resselquier.

Bibliški zavod v Rimu, ki ga je ustanovil sedanji papež Pij X., vrlo napreduje ter je živ dokaz prijateljstva med sv. Cerkvijo in pravo znanostjo. — Zavod je preteklo leto priredil prvo znanstveno potovanje v Palestino in Egipet pod vodstvom P. Ferdinandeza, profesorja na tem zavodu. V Jeruzalemu se snuje posebna bibliška šola za zavod; vodil jo bo profesor P. Malona; namesto njega bo prišel na rimski bibliški institut P. Thehe, orientalist in strokovnjak v koptiškem in etiopskem jeziku. Bibliški zavod je jel izdajati zanimivo zbirko z naslovom »Monumenta biblica et orientalia«. Knjižnica in muzej na zavodu sta dobila v kratkem času mnogo prirastka.

Natančno sliko polovičarstva je podal goriški metropolit v letošnjem pastirskem listu. Eksclenca dr. Sedej piše med drugim: »Mlačnost v veri se širi dandanes iz višjih stanov v nižje, od obražencev do napol obražencev . . . Polovičarji so oni, ki sicer z besedo prisegajo na katoliški program, ki pa iz osebnih ozirov za časa volitev potegnejo z nasprotniki katoliške stranke. Polovičarji so oni liberalci, ki molijo doma rožnivenec, ki pa se v javnosti sramujejo spoznati Jezusa in njegove nauke. Polovičarji so oni uradniki in učitelji, ki si ne upajo pokazati javno svojega prepričanja iz strahu, da bi ne bili preganjani. Polovičarske so one gospe in gospodične, ki sicer hodijo v cerkev, obenem pa tudi na nevarne veselice in v liberalna društva. Polovičarji so oni, ki se prištevajo h katoliški stranki, a doma čitajo nasprotno ali celo prepovedane časnike. Vsi ti cincajo med Bogom

in hudičem in hočejo služiti dvema nasprotnima si gospodoma. Kakšno družbo ima pravica s krivico? Ali kakšno tovarništvo ima luč s temo? tako vprašamo s sv. Pavlom (II. Kor. 6. 14.) te dvojne duše . . . Kristusu, večni resnici, ni bilo nič bolj zoprno, kot hinavstvo farizejev, kateremu je napovedal gorje in pekel . . .

Šolske zamude in njih pravična obravnava so jako težavna zadeva. Koliko zamere si je nakopalo učiteljstvo radi šolskih kazni! Navadno se smatra kazen za osebno ali politično nasprotstvo in mnogokrat ne po krivici. — Med opravičevalnimi izgovori se mi zdi, da manjka točke »Skrajno pomanjkanje delovnih sil«. *Primum vivere, dein . . . Ali ne?*

Gospodinjski tečaj. V št. Vidu se je vršil od 20. oktobra do 6. decembra 1913 v starem, prenovljenem šolskem poslopju gospodinjski tečaj. Gojenk je bilo 20. Ves pouk je slonel na temelju praktičnega življenja v gospodinjstvu; dekleta so pokazala, da umejo vpoštevati važnost gospodinjskega tečaja.

Vodstvo knezoškofijskega zavoda sv. Stanislava je dovolilo, da so si dekleta pod vodstvom gđc. učiteljice in živinorejskega instruktora Hladnika ogledala vzorno urejeni hlev, svinjak in kurnike. — Šivalni in jedilni (sadni) izdelki so bili občinstvu oba praznika, t. j. 7. in 8. decembra razstavljeni na ogled.

Ne omenjal bi tega tečaja; ker pa sem kot član kuratorija bil enkrat navzoč pri pouku in pri izpraševanju, se mi zdi vredno, da nekoliko posežem z ljudsko-šolskega stališča v veliko važnost gospodinjskih tečajev, ki se prirejajo po naši domovini.

Iznenaden sem bil, ko sem čul, kako je gđčna učiteljica Sittig lepo in harmonično združevala vse predmete z znanjem, ki so si ga prisvojile udeleženke izza ljudsko-šolske dobe.

Doslej je prevladovalo mnenje staršev, da deklicam v ljudski šoli ni treba toliko vedeti iz računstva ali spisja, kolikor zahteva šolski zakon.

Tu se je pokazalo, da ljudska šola ne terja preveč in kako potrebno je, da si deklice zlasti množenja in deljenja s celotnim in desetinskim številom prisvoje.

Prepričal sem se tudi, da je treba močno uvaževati ustmeno računanje, posebno pa spisje.

V svojih predavanjih gđc. voditeljica ni pozabila poudarjati, da naj gojenke kot bodoče matere in vzgojiteljice žive v najlepši slogi s šolo ter naj podpirajo učiteljstvo v težavnem poklicu. Prepričan sem, da bo pri nas tembolj rastle tudi zanimanje za šolo, čimveč bomo imeli gospodinjskih tečajev. Sveta dolžnost vsakega učitelja je, da po svojih močeh pospešuje to plodonosno akcijo deželnega odbora.

Bajec.

Novo šolsko poslopje za III. deško ljudsko šolo v Ljubljani bodo jeli v kratkem graditi. Mestni občinski svet je sklenil najeti posojilo v znesku 400.000 K.

Tujski promet. Zadnji »Slovenski Učitelj« poroča tudi o otroških plesih in njih nevarnostih za dobro vzgojo. Ni mi treba biti nazadnjaškemu, ako tudi takozvani promet s tujci uvrstim med moderne naprave, ki so, posebno na kmetih, v kvar krščanski ljudski izobrazbi in posebno še dobri vzgoji mladine. Na lastni koži čutijo stranke krščanskega svetovnega naziranja preobrat po tujskem prometu modernizovanih vaščanov, tudi če je na razpolago lokalna, dobro urejena strankarska organizacija. Ta preobrat bo še občutljivejši, ko pride do besede v tujkem šumu vzgojena mladina. Namesto g sv. maši in h krščanskemu nauku gre mladi svet, celo šolski otroci, na sankališča, da nosijo tujcem sanke za malo odškodnino. In s športnimi vlaki ne pridejo iz primorskih mest vedno najboljši ljudje. Namesto spodobnih pogledov opazuje mladina pomenljivo spogledovanje in pretirano zblizevanje mladih parov. Namesto poštene narodne noše in spodobne obleke zro radovedni dečaki spotakljiv moderni kroj in — ženstvo v hlačah. Tisočkrat boljše za naše ljudstvo in posebno za ljubljeno mladino, ako tak tujski promet zaviramo in ga ne pospešujemo. Malenkostni davek v zadnjih vzdihljajih se nahajajočih hotelov, ki pride nekoliko v poštev pri občinskih nakladah, daleko ne odtehta neprecenljive izgube — krščanske morale. In krščanska morala je

gotovo pri srcu onim, ki odločujejo o usodi tujškega prometa v naši deželi. B—ski.

Nemščina na naših šolah. Za prvi razred meščanskih šol je ukazana Tumlirzova slovnica: »Deutsche Sprachlehre für Bürgerschulen, Ausgabe in einem Teile.« — Ta knjiga je primerna za nemške šole, za dvojezične pa na noben način ne. Če bomo na naših šolah poučevali in dajali lekcije iz takih knjig, se naši učenci ne bodo naučili ničesar. Snovi, ki je nakopičena v tej slovnici, ne more obvladati niti višji srednješolec, kaj šele ljudskošolski učenec. To slovnico je smatrati kot knjigo, ki je za naše šole skrajno neprimerna.

Za poučevanje nemščine na naših šolah bi se dali sestaviti zvezki z minimalno ceno in izdatno vsebino. Vsebine bi morale biti samo toliko, kolikor je more predelati učenec dotičnega šolskega leta. Popolnoma dosti bi bilo, ko bi imela knjižica za tretje in četrto leto po 20, za peto in šesto leto po 30, za sedmo in osmo leto pa kvečjemu po 50 strani. Na teh par strani bi se dal spraviti ves besedni zaklad, ki si ga more prisvojiti naš učenec. Snov bi pa morala biti izbrana in taka, ki bi dala učitelju in učencu veselje in zanimanje za delo.

Jezikovni pouk je težak, skoraj najtežji, zato je treba temu predmetu posvečati prav veliko skrbi. Združiti z mehaničnim poukom zanimanje — v tem zmislu bi morale biti sestavljene take poučne knjige. V naših knjigah pa je nagromadena gola teorija.

Tumlirzova slovnica za tretje šolsko leto vsaj deloma ustreza svojemu namenu. Seveda je tudi tukaj preveč gradiva in marsikak učitelj bi bil zadovoljen, ko bi otroci v šestem šolskem letu toliko znali.

Toussaint - Langenscheidtove knjige so namenjene odraslim, pa so vendar veliko bolj praktično sestavljene kakor naše šolske slovnice.

Nemški jezik se v doglednem času ne bo odpravil iz naših šol, zato je skrajno potrebno, da se v tem oziru kaj ukrene, ker take knjige šolskemu napredku več škodujejo nego koristijo. R. Kump.

Psychologie oder Seelenlehre mit besonderer Berücksichtigung der Schulpraxis für Lehrer und Erzieher von Heinrich Baumgartner, weiland Seminardirektor in Zug. Fünfte, vielfach umgearbeitete Auflage von Prof. Karl Müller. Freiburg im Breisgau 1913. Herdersche Verlagshandlung. 8°. Pag. 155.

Pisatelj te knjige, duhovnik Henrik Baumgartner († 1904), je deloval 34 let z vidnim uspehom na pedagoškem torišču: na ljudski šoli, na gimnaziji in slednjič kot šolski nadzornik ter voditelj deškega zavoda v mestu Zug, kjer se je leta 1880 ustanovilo prvo katoliško učiteljsko semenišče. Ravnatelj Baumgartner je učil dušeslovje in vse pedagoške predmete. Iz tega praktičnega delovanja se je porodilo gori označeno književno delo, ki se je tako udomačilo, da je doživelo že peto izdajo. Baumgartner smatra poznanje dušnega življenja kot neobhodno potreben predpogoj za vsakega, ki se hoče temeljito poučiti in izobraziti v vzgojeslovju. Baumgartnerjeva psihologija ima to prednost, da je jasna, umevna, pisana za prakso, ker je plod izkušnje in prakse. Prireditelj Müller se je v novi izdaji oziral tudi na uspehe eksperimentalnega dušeslovja. Knjiga se sama hvali.

»Slovenska šolska Matica« je razposlala za leto 1913. štiri knjige: 1. *Občno vzgojeslovje* z dušeslovnim uvodom. Sestavil Viktor Bežek. (A. Osnovni nauki iz dušeslovja.) 2. *Flora slovenskih dežel*. 2. snopič. Sestavil Julij Glowacki, uredil dr. L. Poljanec.

3. Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli. Spisal šolski svetnik Luka Lavtar. 4. *Pedagoški Letopis*. Na svetlo daje S. Š. M. v Ljubljani. Uredil H. Schreiner. — Bežekovo »Občno vzgojeslovje« je kritika obsodila. Naš list se bo s to knjigo, ki jo hočejo uvesti kot učno knjigo na pripravnice, prilično še pečal.

Beleške iz zemljepisja. Sestavila naduč. Jos. Mešiček in učitelj Franc Drnovšek v Sevnici. — Cena 80 vin. — Založil L. Smole v Sevnici. — Tiskala »Učit. tiskarna« v Ljubljani. — Knjiga je razdeljena v tri dele; pridejan je še oddelek nalog v svrhu ponavljanja učne stvarine, kar je prav primerno.

Prvi del — učna stvarina za V. šolsko leto — obravnava »Avstrijsko ogrsko monarhijo.«

Drugi del — učna stvarina za VI. šolsko leto — obravnava »Nemško cesarstvo in druge evropske države.« Pri nemškem cesarstvu bi bile lahko izpuščene male »Turinške državice.«

Tretji del — učna stvarina za VII. in VIII. šolsko leto — obravnava celine. V vsakem delu je obdelana najprimernejša učna stvarina iz matematične geografije.

Učno postopanje je pravo. Knjiga je prikupljiva, prav praktična in priporočljiva radi zelo razvidne razdelitve delov sveta. Vsebuje vse, kar je šolskim otrokom potrebno o celinah znati.

Š.

Razpis učiteljskih služb

Voditeljsko mesto na novoustanovljeni enorazrednici v Papežih (prosto stanovanje) v kočevskem okraju. Proš-

nje do 17. marca. — Učno mesto za učitelja na enorazrednici v Orehku — do 5. aprila.

Pozor! Drugo številko »Slov. Učitelja« smo poslali vsem članom »Slov. Zveze«, ki prve številke niso vrnil. Ako tekom prihodnjih dni ne poravnajo naročnine, oziroma ne javijo, da se naroče na list, potem bo osrednji odbor »Slov. škovske Zveze« razsojal, če je dotične še smatrati kot člane.

Nekateri naročniki imajo že dve leti (1912 in 1913) zaostanka. Na robu položnice, ki smo jo poslali z zadnjo številko lanskega letnika, najde vsakdo, ki

še ni poravnal naročnine, zabeleženo, koliko dolguje. Prosimo, naj ne prezre današnjega opozorila, da ne bo treba lista ustavljati. — Hvalo pa izrekamo vsem, ki so bili uprav letos izredno pridni ter točno izpolnili svojo dolžnost. Mnogo je bilo položnic, ki je bila na njih zapisana za upravo lista tolažljiva številka 12 K.

Upravništvo in uredništvo

»Slov. Učitelja«.

Cenjenim naročnikom! Tudi te številke »Slov. Učitelja« nismo mogli pravočasno dovršiti, ker je v tiskarni še

vse z delom zagnjeno. Vbodoče bomo — upamo vsaj — zopet točni.

Uredništvo.

